ДУ “ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА імя У. І. ЛЕНІНА”
Аддзел бібліятэказнаўства

БІБЛІЯТЭЧНАЯ ПРАСТОРА

Віцебскі рэгіён

Інфармацыйна-аналітычны бюлетэнь

Віцебск, 2012

ДУ "ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА"
Аддзел бібліятэказнаўства

БІБЛІЯТЭЧНАЯ ПРАСТОРА ВІЦЕБСКІ РЭГІЁН

Інфармацыйна-аналітычны бюлетэнь

Віцебск
2012

УДК 027
ББК 78.34
Б67

Складальнік *А. М. Лемеш*

Рэдакцыйная калегія:
Т. М. Адамян (адказ.рэд.), В. М. Аўсянікава, В. М. Нявейкава, Н. А. Пугачова

Адказны за выпуск *А. І. Сёмкін*

Бібліятэчнае прастора. Віцебскі рэгіён : інфармацыйна-аналітычны бюлетэнь / ДУ “Віцебская абласная бібліятэка імя Ў.І. Леніна”, аддзел бібліятэказнаўства, [склад. А. М. Лемеш]. – Віцебск, 2012. – 47 с. : іл.

У штогадовым выданні прадстаўлены агляды дзейнасці Віцебскай абласной бібліятэкі імя Ў.І. Леніна, публічных бібліятэк вобласці за 2011 год, віншаванні бібліятэкараў-юбіляраў 2012 года.

Выданне прызначана для бібліятэчных работнікаў, спецыялістаў у галіне інфармацыйных тэхналогій, кіраўнікоў органаў упраўлення культурай, а а таксама для тых, хто цікавіцца развіццём бібліятэчнай справы ў Віцебскай вобласці.

© ДУ “Віцебская абласная бібліятэка імя Ў.І. Леніна”, 2012

БІБЛІЯТЭЧНАЯ ПРАСТОРА
ВІЦЕБСКІ РЭГІЁН

Інфармацыйна-аналітычны бюлетэнь

2012 г.

Складальнік *А. М. Лемеш*

Адказны за выпуск *А. І. Сёмкін*

Камп’ютарная вёрстка *А. В. Юпатава*

Мастацкае афармленне *Ж. Ю. Масько*

Тыраж 12 экз.

Надрукавана на ксераксе ДУ “Віцебская абласная бібліятэка імя Ў.І. Леніна”

210601 г. Віцебск, вул. Леніна, д. 8-а
E-mail: vlib@vlib.by

ПЛАТНЫЯ ПАСЛУГІ

Назва ЦБС	План на 2011 год	Выканана платных паслуг на суму
1. Бешанковіцкая	35,4	26,1
2. Браслаўская	25,5	26,0
3. Верхнядзвінская	42,5	26,8
4. Віцебская	42,0	31,4
5. Глыбоцкая	48,0	34,8
6. Гарадоцкая	38,0	31,6
7. Докшыцкая	30,0	31,4
8. Дубровенская	25,0	26,3
9. Лепельская	44,3	38,2
10. Лёзненская	19,5	14,3
11. Міёрская	42,5	33,6
12. Аршанская	63,8	57,0
13. Полацкая	35,7	25,5
14. Пастаўская	40,0	37,7
15. Расонская	20,0	18,5
16. Сенненская	33,0	34,4
17. Талачынская	38,0	31,4
18. Ушацкая	21,6	18,9
19. Чашніцкая	59,9	44,6
20. Шаркаўшчынская	19,0	17,1
21. Шумілінская	32,4	24,4
22. г. Віцебск	78,7	60,1
23. г. Полацк	75,6	64,3
24. г. Наваполацк	112,4	90,8
25. г. Орша	80,0	71,5
Абласная бібліятэка	126,5	98,6
Усяго па вобласці	**1229,3**	**1015,3**

ЗМЕСТ

ПАДВОДЗІМ ВЫНІКІ 4

ДУ “ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ У.І.ЛЕНІНА” Ў 2011 ГОДЗЕ 4
Адамян Т.Н. – намеснік дырэктара Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна

БІБЛІЯТЭКІ ВІЦЕБШЧЫНЫ Ў 2011 ГОДЗЕ : АГЛЯД ДЗЕЙНАСЦІ 12
Лемеш А.М. – галоўны бібліятэкар аддзела бібліятэказнаўства Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна

ДЗІЦЯЧЫЯ БІБЛІЯТЭКІ ВІЦЕБСКАЙ ВОБЛАСЦІ : СУЧАСНАЕ СТАНОВІШЧА, ПРАБЛЕМЫ, ТЭНДЭНЦЫІ РАЗВІЦЦЯ 34
Аліхвер М.В. – вядучы бібліятэкар аддзела бібліятэказнаўства *Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна*

ВІНШУЕМ ЮБІЛЯРАЎ! 40

Дадаткі 36

ПАДВОДЗІМ ВЫНІКІ

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ У.І. ЛЕНІНА Ў 2011 ГОДЗЕ

Адамян Т.М. – намеснік дырэктара Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна

Прыярытэтнымі напрамкамі дзейнасці Віцебскай абласной бібліятэкі ў 2011 годзе былі: ажыццяўленне поўнага і аператыўнага бібліятэчнага, даведачна-інфармацыйнага абслугоўвання карыстальнікаў з улікам іх інтарэсаў і патрэб, павышэнне інфармацыйнай культуры чытачоў; генерацыя ўласных электронных інфармацыйных рэсурсаў для прадастаўлення іх карыстальнікам; бібліятэчнае краязнаўства, зберажэнне гістарычнай і культурнай спадчыны края; кансультацыйна-метадычная падтрымка бібліятэк вобласці, павышэнне кваліфікацыі бібліятэчных работнікаў з улікам развіцця інфармацыйных тэхналогій; работа ў міжбібліятэчных карпаратыўных праектах па стварэнні і выкарыстанні электронных бібліятэчных рэсурсаў, развіццё тэлекамунікацыйных тэхналогій; умацаванне прафесійных кантактаў; маркетынгавая дзейнасць па падтрымцы пазітыўнага іміджу бібліятэкі, умацаванне яе прэстыжу.

У 2011 годзе ўсімі аддзеламі бібліятэкі было зарэгістравана 56 464 карыстальнікі (103 % да плана). Чытачам за справаздачны год было выдана 994 776 экз. бібліятэчных дакументаў (96 % да запланаванага). Наведванні па бібліятэцы склалі 236 194 (92 % да плана). Колькасць наведванняў на сайт бібліятэкі склала 65 413.

У 2011 годзе бібліятэка была адкрыта для наведвальнікаў 294 дні. Кожны дзень каталогі, абанемент і чытальныя залы ў сярэднім наведвалі 803 карыстальнікі.

На канец справаздачнага года фонд бібліятэкі склаў 710 311 экзэмпляраў. Асноўнае месца ў фондзе займаюць друкаваныя дакументы. У структуры фонду значнае месца (20,7 %) займае мастацкая літаратура.

АЎТАМАТЫЗАЦЫЯ БІБЛІЯТЭК

ЦБС	Усяго камп'ютэраў у ЦБС	У тым ліку ў аграгарадках	Сайт	Internet	@	Колькасць сканераў	Колькасць прынтэраў
Бешанковіцкая	16	7	0	2	1	3	9
Браслаўская	31	18	0	10	10	2	15
Верхнядзвінская	20	12	0	7	6	1	14
Віцебская	26	15	0	18	17	1	8
Глыбоцкая	31	10	0	11	11	7	15
Гарадоцкая	21	9	1	10	10	2	15
Докшыцкая	17	9	1	8	8	1	14
Дубровенская	25	13	0	14	14	4	15
Лепельская	25	8	1	12	12	1	10
Лёзненская	18	11	1	7	7	2	12
Міёрская	19	9	1	9	9	10	17
Аршанская	27	17	1	8	8	1	14
Полацкая	30	14	0	17	17	3	12
Пастаўская	21	11	1	11	11	1	9
Расонская	15	6	0	8	1	8	12
Сенненская	16	7	0	8	8	3	15
Талачынская	15	7	0	4	4	2	9
Ушацкая	18	6	0	5	5	2	15
Чашніцкая	29	9	1	11	11	2	24
Шаркаўшчынская	17	10	1	9	9	1	12
Шумілінская	19	8	1	6	6	7	9
Усяго па РЦБС	**456**	**216**	**10**	**195**	**185**	**64**	**275**
г. Орша	26		0	2	2	4	20
г. Полацк	44		1	5	5	3	15
г. Наваполацк	37		1	4	4	4	18
г. Віцебск	50		1	2	2	6	20
Усяго па ГЦБС	**157**		**3**	**13**	**13**	**17**	**73**
Усяго па ЦБС	**613**		**13**	**208**	**198**	**81**	**348**
Абл. бібліятэка	110		1	1	1	5	29
УСЯГО	**723**	**216**	**14**	**209**	**199**	**86**	**377**

Дадаткі

СЕТКА БІБЛІЯТЭК. АСНОЎНЫЯ ПАКАЗЧЫКІ РАБОТЫ ЗА 2011 ГОД

ЦБС	Сетка 2010	Сетка 2011	Кол-касць чытачоў	Выдача	Фонд	Навед-ванні	Чы-таль-насць	Абара-чаль-насць	Наведва-льнасць	Усяго біб. работ.	З выш. бібліятэчн. адукац..
Аршанская	36	36	20605	395837	305127	149451	19,2	1,3	7,2	57	7
Бешанковіцкая	25	23	11794	228018	242969	91844	19,3	0,93	7,7	41	7
Браслаўская	38	36	18949	378934	285749	157691	19,3	1,3	8,3	63	23
Верхнядзвінская	26	25	13340	255325	276178	97453	19,1	0,92	7,6	43	11
Віцебская	42	41	25236	518399	427096	194128	20,5	1,2	7,7	68	13
Глыбоцкая	35	35	24000	447440	357501	144843	18,6	1,3	6,0	63	11
Гарадоцкая	32	31	15435	317099	321797	123844	20,5	0,98	8,0	55	8
Докшыцкая	35	34	16889	322938	312346	137821	19,1	1,0	8,2	58	17
Дубровенская	23	22	11945	230198	276829	83482	19,2	0,8	7,0	41	9
Лепельская	25	25	17729	383026	222524	115912	21,6	1,7	6,5	47	18
Лёзненская	23	22	12481	236783	194083	106283	18,9	1,2	8,5	41	6
Міёрская	31	31	13034	253105	273100	97576	19,4	0,9	7,5	51	16
Полацкая	33	33	15742	295093	244882	107567	18,7	1,2	6,8	56	9
Пастаўская	33	30	18846	361854	295523	157136	19,2	1,2	8,3	52	27
Расонская	16	15	6839	140952	175943	49723	20,6	0,8	7,3	25	0
Сенненская	32	30	17162	344737	317332	126833	20,0	1,1	7,4	49	9
Талачынская	24	23	13872	252199	247739	91525	18,1	1,0	6,6	44	10
Ушацкая	21	21	10771	203155	211775	72590	18,86	0,96	6,7	34	4
Чашніцкая	25	24	24607	531521	343547	168789	21,6	1,5	6,8	57	16
Шаркаўшчынская	23	23	10816	207874	209641	75825	19,2	0,99	6,7	38	5
Шумілінская	25	24	14959	314825	205195	121572	21,0	1,5	8,0	50	6
Усяго па РЦБС	**603**	**584**	**335051**	**6619312**	**5746876**	**2471888**	**19,7**	**1,15**	**7,4**	**1033**	**232**
г. Орша	12	12	32642	679292	428369	224685	20,8	1,5	6,9	62	28
г. Полацк	10	10	30586	538385	336277	202809	17,6	1,6	6,6	59	21
г. Наваполацк	7	7	32029	643208	457035	228571	20,0	1,4	7,1	67	31
г. Віцебск	21	21	94829	1698050	869891	681684	18,0	1,95	7,2	162	60
Усяго па ГЦБС	**50**	**50**	**190086**	**3558935**	**2091572**	**1337749**	**18,7**	**1,7**	7,0	**350**	**140**
Усяго па ЦБС	**653**	**634**	**525137**	**10178247**	**7838448**	**3809637**	**19,3**	**1,3**	**7,2**	**1383**	**372**
Абл. бібліятэка	1	1	56464	994776	710311	236194	17,6	1,4	4,2	118	64
Усяго па вобласці	**654**	**635**	**581601**	**11173023**	**8548759**	**4045831**	**19,2**	**1,3**	**6,9**	**1501**	**436**
Да 2010 года	**-12**	**-19**	**-6849**	**-195744**	**+573**	**-32612**	**-0,1**	**0**	**-0,1**	**-26**	**-8**

Дакументы на беларускай мове складаюць 6,4 % ад агульнай колькасці.

У 2011 годзе на камплектаванне бібліятэчнага фонду зрасходавана 434 млн. рублёў бюджэтных сродкаў. Выдзеленыя сродкі дазволілі набыць у фонд 13 151 дакумент. У справаздачным годзе бібліятэка выпісвала 621 назву перыядычных выданняў: 504 назвы часопісаў, 117 назваў газет. У фонд паступіла 6 425 экз. кніг.

У партнёрстве з Нацыянальнай бібліятэкай Беларусі была сфарміравана паўнатэкставая электронная калекцыя краязнаўчых дакументаў “Віцебшчына: дакументальная спадчына. На 1 студзеня 2012 года агульны аб’ём дадзенага рэсурса склаў 81,9 Gb.

На пачатак 2012 года камп’ютарны парк бібліятэкі налічваў 110 адзінак, 105 з якіх аб’яднаны ў лакальную сетку. У справаздачным годзе працягвалася работа з аўтаматызаванай бібліятэчна-інфармацыйнай сістэмай ALIS-WEB, распрацаванай НВФ “ІНЕАК”. Сёння модульныя падсістэмы ALIS-WEB забяспечваюць шматаспектную дзейнасць бібліятэкі.

У справаздачным годзе праведзена значная работа па ўдасканальванні веб-сайта бібліятэкі: на падставе праведзенага рэбрэндзінга афіцыйнага сайта бібліятэкі поўнасцю зменены яго дызайн і структура, навігацыя, сайт пераведзены на мову праграміравання PHP, прадугледжана рэгістрацыя аддаленых карыстальнікаў і пошук інфармацыі; створана беларускамоўная версія сайта; распрацаваны тэматычныя банеры на 2011 год: “Сэрца на далоні часу” (прысвечаны І. Шамякіну), “І на зямлі яго не згасне след” (прысвечаны І. Мележу), “Пакуль Чарнобыль у душу глядзіць”; створаны раздзел “Электронная чытальная зала”; распрацаваны раздзелы “Віртуальная даведачная служба”, “Бібліятэкарам”.

Культурна-асветная работа бібліятэкі была накіравана на прасоўванне і папулярызацыю кнігі і чытання, садзейнічала эстэтычнаму і духоўнаму выхаванню карыстальнікаў. З гэтай мэтай у 2011 годзе ў бібліятэцы прайшлі дзясяткі мерапрыемстваў.

Бібліятэка – традыцыйнае месца сустрэчы чытачоў з паэтамі і пісьменнікамі. У нямецкай чытальнай зале ў рамках літаратурнай гасцёўні адбылася сустрэча з аматарамі нямецкай паэзіі, прысвечаная Сусветнаму дню паэзіі. У рамках святкавання адбылася сустрэча з віцебскім паэтам, празаікам і перакладчыкам У. А. Папковічам.

5 верасня ў аддзеле літаратуры па мастацтве адбылася сустрэча, прысвечаная 100-гадоваму юбілею польскага паэта і эсэіста, перакладчыка, лаўрэата Нобелеўскай прэміі па літаратуры (1980) Чэслава Мілаша. У рамках мерапрыемства адбылася прэзентацыя кнігі выбраных вершаў "Іншага канца не будзе" з удзелам паэтаў і перакладчыкаў творчасці Чэслава Мілаша з Польшчы і Беларусі.

15 снежня 2011 года агульная чытальная зала абласной бібліятэкі аб'яднала ўсіх, хто прыйшоў ушанаваць памяць славутага паэта Максіма Багдановіча. У межах сустрэчы старшыня віцебскага абласнога аддзялення ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі" Тамара Краснова-Гусачэнка падвяла вынікі абласнога паэтычнага конкурсу, абвешчанага ў гонар юбілею Багдановіча. На галоўнай старонцы бібліятэчнага сайта быў размешчаны банер "Пад вернай зоркай Венерай", прысвечаны конкурсу, ў якім знайшлі адлюстраванне звесткі пра пераможцаў і іх вершы.

29 лістапада у абласной бібліятэцы адбылося адкрыццё выставы дэкаратыўна-прыкладной творчасці інвалідаў аддзялення дзённага прабывання тэрытарыяльнага цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Чыгуначнага раёна г. Віцебска, а таксама вечар-сустрэча "Перекресток Судьбы" з творчым калектывам людзей з абмежаванымі магчымасцямі УП "Элект" грамадскага аб'яднання "Беларускае таварыства інвалідаў па зроку".

На працягу года працягвалася работа па арганізацыі вернісажаў жывапісу. У справаздачным годзе ў фае бібліятэкі было арганізавана пяць мастацкіх выстаў: персанальная выстава жывапісу члена Саюза мастакоў Беларусі, скульптара Сяргея Сотнікава "Паміж Псковам і Смаленскам: эцюды з паездак", юбілейная выстава фларыстыкі Раісы Спачыньска

камплектавання і апрацоўкі літаратуры Глыбоцкай ЦБС;

Шамшур Марыя Іванаўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі Міёрскай ЦБС**;**

Шашалевіч Ніна Мікалаеўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Талачынскай ЦБС;

Юрчанка Святлана Андрэеўна – загадчык Віцебскай гарадской бібліятэкі імя Я. Маўра Віцебскай ГЦБС.

Наваполацкай ГЦБС;

Савіцкая Вольга Міхайлаўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Талачынскай ЦБС;

Садоўская Тамара Багумілаўна – загадчык Наваполацкай гарадской бібліятэкі імя Я. Коласа Наваполацкай ГЦБС;

Скіпская Ганна Станіславаўна – бібліятэкар Пастаўскай дзіцячай бібліятэкі імя. У. Дубоўкі Пастаўскай ЦБС;

Стамброўская Галіна Валер'еўна – загадчык Суражскай гарпасялковай бібліятэкі Віцебскай ЦБС;

Сочневаа Валянціна Ільінічна – загадчык Шумілінскай гарадской бібліятэкі "Дабееўскі мох";

Столп Надзея Міхайлаўна – бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Верхнядзвінскай ЦБС;

Суздаленка Таццяна Фёдараўна – загадчык аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Верхнядзвінскай ЦБС;

Сяліцкая Галіна Іванаўна - загадчык аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Браславскай ЦБС;

Танана Алена Пятроўна – бібліятэкар Пастаўскай дзіцячай бібліятэкі імя У. Дубоўкі Пастаўскай ЦБС**;**

Тумашова Надзея Іванаўна – бібліёграф Расонскай ЦБС;

Тысенчук Галіна Мікалаеўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Расонскай ЦБС**;**

Уладзімірава Таццяна Васільеўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Дубровенскай ЦБС;

Цвяткова Галіна Міхайлаўна – загадчык аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Аршанскай ГЦБС;

Цімаховіч Людміла Іванаўна – бібліятэкар Новалукомльскай гарадской бібліятэкі Новалукомльскай ГЦБС;

Цяглава Алена Маркаўна – бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Аршанскай РЦБС;

Чакушына Надзея Пятроўна – бібліятэкар аддзела

"Моманты ісціны", выстава графікі члена Саюза мастакоў Беларусі Андрэя Духоўнікава, выстава жывапісу Русланы Галінскай "Ступені", выстава мастацкага тэкстылю члена Саюза мастакоў Беларусі Наталлі Лісоўскай "Сёмае неба".

15 верасня, у сваё прафесійнае свята, бібліятэка правяла дзень адкрытых дзвярэй. У праграму мерапрыемстваў былі ўключаны адкрыццё выставы творчых работ супрацоўнікаў і чытачоў бібліятэкі "Мир хобби: вышивка, вязание", прэзентацыя электронных інфармацыйных рэсурсаў "Эра электронных книг". У рамках дня адкрытых дзвярэй чытальная зала нямецкай літаратуры правяла ўзнагароджанне найбольш актыўных чытачоў, а аддзел дзіцячай літаратуры – акцыю "Запішы сябра ў бібліятэку".

Увазе наведвальнікаў былі прадстаўлены выстава-панарама новай літаратуры "Добро пожаловать в мир книги!", разгорнутая ля цэнтральнага ўвахода бібліятэкі; выстава-прагляд "Мир энциклопедий", якая дзейнічала ў агульнай чытальнай зале. Цэнтральным мерапрыемствам стала цырымонія ўзнагароджання пераможцаў расійска-беларускага конкурсу-фестывалю літаратурнай творчасці "Чытаем разам!", прысвечанага тэме "Чытаем Лерманатва, або Герой нашага часу". На працягу дня ў бібліятэцы праводзіліся экскурсіі і агляды літаратуры.

Выставачная дзейнасць заставалася адным з асноўных напрамкаў бібліятэчна-інфармацыйнага абслугоўвання чытачоў. Усяго ў справаздачным годзе было падрыхтавана 577 выстаў. Для чытачоў былі арганізаваны выставы новых паступленняў, тэматычныя, да знамянальных падзей, выставы-прагляды.

У справаздачным годзе былі арганізаваны цыклы выстаў, прысвечаных юбілеям славутых беларускіх пісьменнікаў І. П. Мележа і І. П. Шамякіна, якім у мінулым годзе споўнілася 90 год з дня нараджэння.

У справаздачным годзе адбыліся прэзентацыі адразу некалькіх краязнаўчых выданняў. У сакавіку адбыўся вечар, прысвечаны памяці знакамітага краязнаўца, вучонага, педагога Міхаіла Сцяпанавіча Рыўкіна.

Кульмінацыяй мерапрыемства стала прэзентацыя яго кнігі “Краязнаўчыя нарысы і артыкулы”.

14 красавіка адбылася прэзентацыя першага бібліяграфічнага даведніка “Краязнаўцы Віцебшчыны 2-й паловы XX – пачатку XXI ст.”. Аўтар кнігі – Мікалай Півавар, кандыдат гістарычных навук, аўтар шэрагу манаграфій па краязнаўстве рэгіёна.

20 верасня адбылася прэзентацыя выдання “Віцебск: першыя дні вайны”. У кнігу ўвайшлі ўспаміны, архіўныя дакументы, публікацыі ў сродках масавай інфармацыі, якія асвятляюць падзеі першых 20 дзён Вялікай Айчыннай вайны ў горадзе.

У 2011 годзе ў рамках мастацка-эстэтычнага салона “ОЛИ-art” адбылося две творчыя сустрэчы: пасяджэнне салона пад назвай “Понять, впитать и прорасти”, прысвчанае артыстцы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Святлане Жукоўскай і творчая сустрэча з майстрам акварэлі Феліксам Гуменам.

У справаздачным годзе ў аддзеле дзіцячай літаратуры было зарэгістравана 3 804 чытачы (2 964 з іх – дзеці да 15 год). З мэтай папулярызацыі кнігі і чытання сярод дзяцей і падлеткаў, прыцягненя ў бібліятэку новых чытачоў, бібліятэкары на працягу года працягвалі работу па арганізацыі кніжных выстаў, аглядаў, прэзентацый, літаратурных знаёмстваў, актыўна супрацоўнічалі з агульнаадукацыйнымі ўстановамі горада: СШ № 46, СШ № 40, СШ № 25, СШ № 12, дапаможнай СШ № 26. У справаздачным годзе было праведзена звыш 60-ці мерапрыемстваў для дзяцей па розных напрамках.

20 мая ў фае бібліятэкі прайшло свята дзіцячай творчасці “Вясёлка дзяцінства”, прысвечанае Міжнароднаму дню абароны дзяцей. У праграме мерапрыемства былі віктарыны, конкурсы, гульні. Для ўдзельнікаў свята была арганізавана кніжная выстава “Давайте читать, чтоб творить и мечтать!”, на якой была прадстаўлена літаратура па дзіцячай творчасці, выстава дзіцячых малюнкаў і вырабаў дэкаратыўна-прыкладной творчасці чытачоў. У мерапрыемстве прыняла ўдзел дзіцячая

і інфармацыі Шумілінскай ЦБС;

Каржыцкая Святлана Аляксееўна – вядучы бібліятэкар аддела бібліятэчнага маркетынгу Віцебскай ГЦБ;

Касевіч Валянціна Эдуардаўна – дырэктар Шаркаўшчынскай ЦБС;

Красаўцава Галіна Аляксандраўна – загадчык Віцебскай гарадской бібілятэкі ім. С. Маршака Віцебскай ГЦБС;

Красільнікава Наталля Ананьеўна – бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Аршанскай ГЦБС;

Лапацкая Тамара Мікалаеўна – бібліятэкар Верхнядзвінскай дзіцячай бібліятэкі Верхнядзвінскай ЦБС;

Лакотка Вольга Аляксееўна – бібліятэкар аддзела камплектаваняя і апрацоўкі літаратуры Браслаўскай ЦБС;

Маісеева Таццяна Аляксандраўна – загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Гарадоцкай ЦБС;

Марозава Таццяна Мікалаеўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Бешанковіцкай ЦБС;

Мікалаёнак Вольга Віктараўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Верхнядзвінскай ЦБС;

Мыслівец Вольга Міхайлаўна – бібліятэкар Багушэўскай гарпасялковай бібліятэкі Сенненскай ЦБС;

Несцярэнка Таццяна Іванаўна – бібліятэкар Шумілінскай дзіцячай бібліятэкі Шумілінскай ЦБС;

Нісневіч Галіна Дзмітрыеўна – дырэктар Віцебскай РЦБС;

Пушкова Ніна Іванаўна – бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Гарадоцкай ЦБС;

Пячонава Вольга Усеваладаўна – загадчык Лёзненскай дзіцячай бібліятэкі Лёзненскай ЦБС;

Рагожкіна Таццяна Кузьмінічна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Шумілінскай ЦБС;

Русакова Людміла Мікалаеўна – галоўны бібліятэкар

ВІНШУЕМ ЮБІЛЯРАЎ!

Амасёнак Вольга Васільеўна – загадчык аддзела абанемента Віцебскай ГЦБС;

Асіпенка Валянціна Аркадзьеўна – загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Дубровенскай ЦБС;

Бурнасенка Ганна Іванаўна – дырэктар Полацкай РЦБС;

Бурава Тамара Яўгеньеўнал – бібліятэкар Шумілінскай дзіцячай бібліятэкі Шумілінскай ЦБС;

Васілеўская Ганна Пятроўна – загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Лепельскай ЦБС;

Віткоўская Валянціна Канстанцінаўна – бібліятэкар аддзела абслугоўвання і інфармацыі Аршанскай ГЦБС;

Волкава Валянціна Мікалаеўна – бібліятэкар адделам камплектавання і апрацоўкі Полацкай ГЦБС;

Вярбіцкая Вольга Васільеўна – загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Дубровенскай ЦБС;

Гадулевіч Аліна Станіславаўна – загадчык аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Докшыцкай ЦБС;

Гусакова Ніна Мікалаеўна – загадчык аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры Шумілінскай ЦБС;

Данілава Галіна Георгіеўна – дырэктар Віцебскай ГЦБС;

Давыдзенка Тамара Фёдараўна – бібліятэкар аддзела камплектавання і апрацоўкі літаратуры РЦБС;

Жвікава Святлана Іванаўна – дырэктар Аршанскай ГЦБС;

Закалінская Ала Сямёнаўна – загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Докшыцкай ЦБС;

Ізаітка Марына Валянцінаўна – галоўны бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Глыбоцкай ЦБС;

Італьянцава Раіса Сямёнаўна – бібліятэкар аддзела абслугоўвання

пісьменніца М. Бабарыка, свае выступленні ўсім прысутным падаравалі харэаграфічны ансамбль “Рамонкі”, тэатральны калектыў “Лучик”. Акцёры Беларускага тэатра “Лялька” падрыхтавалі міні-спектакль і правялі з дзецьмі майстар-клас па вырабу тэатральных лялек.

Справаздачны год быў адзначаны шэрагам праведзеных дабрачынных акцый па зборы літаратуры. Урачыстым уручэннем кніг выхаванцам Вялікалятчанскага дзіцячага дома завяршылася ў лютым дабрачынная акцыя “Подари детям книгу!”. Было сабрана звыш 500 экз. дзіцячых кніг. Усяго ў акцыі прынялі ўдзел звыш 40 чалавек.

Вынікам дабрачыннай акцыі “Добрая кніга замест горкай пілюлі”, якая адбылася пры падтрымцы абласной арганізацыі “Беларускі саюз жанчын”, стала прерадача кніг у Віцебскую абласную клінічную бальніцу.

Анонсы і інфармацыя пра ўсе мерапрыемствы, падзеі і навіны размяшчалася на галоўнай старонцы афіцыйнага сайта бібліятэкі. Пастаяннымі гасцямі мерапрыемстваў і прэзентацый бібліятэкі з’яўляліся прадстаўнікі СМІ. Неаднаразова дзейнасць бібліятэкі асвятлялася ў рэспубліканскім і мясцовым перыядычным друку, такіх выданнях, як “Віцьбічы”, “Віцебскі рабочы”, “Культура”, “Бібліятэчны свет”, “Бібліятэка прапануе”, на тэлебачанні.

Прыярытэтным напрамкам дзейнасці заставалася ўдасканальванне даведачна-бібліяграфічнага апарату бібліятэкі і інфармацыйна-бібліяграфічнага абслугоўвання чытачоў. Па выніках 2011 года агульная колькасць бібліяграфічных запісаў у электронным каталозе склала 621 624 адзінкі. За справаздачны год супрацоўнікамі ўведзена 61 050 бібліяграфічных запісаў.

Фарміраванне і павышэнне інфармацыйнай культуры карыстальнікаў заставалася ў цэнтры ўвагі бібліятэчных работнікаў. У справаздачным годзе была праведзена 71 экскурсія па бібліятэцы з элементамі бібліяграфічнага ўрока для розных катэгорый чытачоў.

Выдавецкая дзейнасць у справаздачным годзе была актыўнай і разнапланаванай па тэматыцы і відах выданняў. Усяго супрацоўнікамі на

працягу года было выдана 26 найменняў выдавецкай прадукцыі агульным тыражом 646 экзэмпляраў.

У 2011 годзе аддзелам бібліятэказнаўства былі падрыхтаваны, выдадзены і распаўсюджаны наступныя метадычныя і інфармацыйныя выданні: Бібліятэчная прастора. Віцебскі рэгіён: інфармацыйна-аналітычны бюлетэнь; Конкурс як тэхналогія і інструмент пашырэння прафесійных магчымасцей бібліятэкараў; Палітра бібліятэчных мерапрыемстваў (серыя "Лепшы бібліятэчны сцэнарый" Вып. 1).

Да юбілейнага XX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" абласная бібліятэка ў партнёрстве з Дырэкцыяй Міжнароднага фестывалю мастацтваў падрыхтавала бібліяграфічны паказальнік, прысвечаны гісторыі правядзення фестывалю ва ўсёй яго разнастайнасці. Выданне ўключыла 4360 публікацый аб падзеях фестывалю. Урачыстая прэзентацыя выдання адбылася падчас правядзення Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску".

Выдадзены навукова-дапаможны біябібліяграфічны паказальнік "Светлана Окружная. Вся жизнь без антракта" прысвечаны жыццю, творчасці і грамадскай дзейнасці актрысы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа, народнай артысткі Беларусі Святланы Арцёмаўны Акружной. Бібліяграфічны паказальнік падрыхтаваны творчым калектывам Віцебскай абласной бібліятэкі і надрукаваны ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі накладам у 100 асабнікаў.

"Каляндар знамянальных і памятных дат Віцебшчыны на 2012 год" пабачыў свет у верасні і ўключыў больш за 550 значных падзей з жыцця Віцебска і вобласці.

Экалагічнай тэматыцы былі прысвечаны адразу два паказальнікі: "Белы бусел – чорны цень : да 25-годдзя аварыі на Чарнобыльскай АЭС" і "Природа ошибок не прощает : экологическое состояние Витебщины", прэзентацыя якіх адбылася ў красавіку падчас акцыі "Прырода памылак

мерапрыемстваў.

Актуальнымі застаюцца пытанні недастатковага матэрыяльнага забеспячэння і тэхнічнага абсталявання бібліятэк. Фінансавыя праблемы негатыўна адбіваюцца на абнаўленні фондаў бібліятэк. З-за недастатковага фінансавання ў многіх дзіцячых бібліятэках не рэалізаваны цікавыя праекты, не хапае сродкаў для стварэння мультымедыйных цэнтраў Працуюць цэнтры толькі ў Браслаўскай ДБ, Віцебскай ГДБ імя А. Гайдара, Віцебскай ГДБ імя М. Лынькова, Віцебскай ГДБ імя У. Караткевіча, Дубровенскай ДБ, Лепельскай ДБ, Міёрскай ДБ, Сенненскай ДБ, Чашнікскай ДБ і Новалукомльскай ДБ Чашнікскай сеткі бібліятэк. На стадыі стварэння знаходзяцца мультымедыйныя цэнтры ў Гарадоцкай ДБ, Наваполацкай ГДБ імя Пушкіна і Полацкай ГДБ імя Л. Талстога.

Сярод **перспектыўных напрамкаў** дзейнасці дзіцячых бібліятэк Віцебскай вобласці можна вылучыць наступныя:

– пошук новых форм і метадаў работы ў арганізацыі абслугоўвання дзіцячага чытача;

– актывізацыя работы дзіцячых бібліятэк па ўдзелу ў праектах, грантах, акцыях;

– вывучэнне інтарэсаў і маніторынг запытаў дзяцей-чытачоў, імкненне іх задаволіць з дапамогай усіх носьбітаў інфармацыі;

– прыцягненне СМІ, прафесійнай прэсы да асвятлення пытанняў дзіцячага чытання.

Рэалізацыя гэтых напрамкаў будзе садзейнічаць развіццю дзіцячых бібліятэх, паляпшэнню іх іміджу ў вачах насельніцтва, стварэнню асяроддзя развіцця дзяцей і падлеткаў праз кнігу, чытанне і бібліятэку.

мерапрыемствы. У цэлым яны накіраваны на тое, каб папулярызаваць веды па гісторыі, геаграфіі роднага краю. Сярод дзяцей і падлеткаў распаўсюджаны краязнаўчыя віктарыны і вечарыны, краязнаўчыя гадзіны, сустрэчы з таленавітымі землякамі края. Напрыклад, "*Невядомыя імёны Полаччыны*" – так называецца праграма, па якой працуе Полацкая дзіцячая бібліятэка-філіял № 7. На працягу года ў рамках адзначанай праграмы прайшлі гадзіна гісторыі "*Зорка велічы Чарадзея",* слайд-падарожжа *"Рук золотых земные чудеса"* і інш.

Традыцыйна пры бібліятэках прадоўжылі сваю дзейнасць аматарскія аб'яднанні, клубы па інтарэсах (у вобласці іх налічваецца 299), лялечныя гурткі. Па цікавых праграмах працуюць дзіцячы экалагічны клуб *"Росинка*" (Аршанская ГДБ імя У. Караткевіча), дэкаратыўна-прыкладныя гурткі "*Макрамэ" і "Саламяныя цуды"* (Полацкая ГДБ № 7), клуб аматараў казак "*Залаты ключык"* (Аршанская ГДБ № 9), эстэтычны клуб для дзяцей *"Пралеска"* (Наваполацкая ГДБ імя С. Маршака).

Важнае месца ў дзейнасці вобласці бібліятэк займае работа з чытачамі з абмежаванымі фізічнымі і інтэлектуальнымі магчымасцямі. Віцебская дзіцячая бібліятэка імя М. Астроўскага ўсталявала творчыя стасункі з клубам для дзяцей-інвалідаў *"Вострaў Надзеі"* Чыгуначнага раёна. Па сумесна складзенаму плану работы бібліятэка рыхтуе для дзяцей лялечныя спектаклі выхаваўча-пазнавальнага характару. У Полацкай дзіцячай бібліятэцы-філіяле №7 распрацавана праграма *«Лучик доброты»* для дзяцей з Цэнтра карэкцыйнага развіццёвага навучання і рэабілітацыі г. Полацка**.** Бібліятэкар праводзіць адаптаваныя мерапрыемствы з выкарыстаннем пазнавальных, творчых і гульнёвых формаў.

Дзейнасць дзіцячых бібліятэк вобласці на працягу мінулага года была шматгранная і прадуктыўная.

На жаль, у дзіцячых бібліятэках існуе шэраг **праблем**. Галоўнай праблемай з'яўляецца зніжэнне цікавасці дзяцей да чытання і, як вынік, адток чытачоў. Акрамя таго, у сельскай мясцовасці скарачаецца колькасць дзяцей аднаго ўзросту, што стварае цяжкасці ў арганізацыі

не даруе".

Актыўнымі на працягу года заставаліся і прафесійныя стасункі. Цеснае супрацоўніцтва працягвалася з Віцебскім філіялам РНТБ. Супрацоўнікі бібліятэкі прынялі ўдзел у міжведамасным семінары па пытаннях захавання бібліятэчнага фонду, у навукова-практычным семінары "Информационная поддержка инноваций в науке, промышленности и образовании", прысвечаным 10-годдзю дзейнасці Віцебскага філіяла РНТБ.

Партнёрскія сувязі з калегамі ДУК "Пскоўская абласная ўніверсальная навуковая бібліятэка" ў справаздачным годзе атрымалі далейшае развіццё і працяг. Прадстаўнікі бібліятэкі прынялі ўдзел у VIII Міжнародным кніжным форуме "Рускі Захад", які праходзіў у Пскове. Сярод мерапрыемстваў, уключаных у праграму форума, было пасяджэнне круглага стала "Культура приграничья: нас объединяет книга", на якім быў прадстаўлены даклад і прэзентацыя "Документальное наследие А. П. Сапунова в фондах Витебской областной библиотеки: вопросы сохранности, доступности и использования". Цэнтральным мерапрыемствам у міжнародным супрацоўніцтве паміж Віцебскай і Пскоўскай абласнымі бібліятэкамі стала правядзенне расійска-беларускага конкурсу-фестывалю літаратурнай творчасці "Читаем вместе!".

У справаздачным годзе для бібліятэкараў вобласці былі падрыхтаваны і праведзены тры семінары: "Публічныя бібліятэкі ў культурнай прасторы Віцебскай вобласці" для дырэктароў сетак публічных бібліятэк вобласці; "Дзіцячая бібліятэка: творчасць – якасць – вынік" для загадчыкаў дзіцячых бібліятэк Віцебскай вобласці; "Электронныя дакументы ў публічных бібліятэках: камплектаванне, захаванасць, даступнасць" для загадчыкаў аддзелаў камплектавання і апрацоўкі.

На працягу года супрацоўнікі бібліятэкі прынялі ўдзел у міжнародных і рэспубліканскіх мерапрыемствах па павышэнні кваліфікацыі: III Сапуноўскіх чытаннях (г. Віцебск) з дакладам

“Дакументальная спадчына А. П. Сапунова ў фондах Віцебскай абласной бібліятэкі”, II Форуме бібліятэкараў Беларусі “Гуманітарна-асветніцкая дзейнасць бібліятэк у кантэксце агульначалавечых каштоўнасцей і беларускай дзяржаўнасці” (г. Мінск, Лагойскі р-н) з дакладам “Современные профессиональные коммуникации в библиотечном сообществе (на примере Витебской области)”, VII Міжнародных кнігазнаўчых чытаннях “Библиотеки и политика открытого доступа к информации и знаниям” (г. Минск).

На працягу года карыстальнікам бібліятэкі аказваліся дадатковыя паслугі на платнай аснове. У справаздачным годзе бібліятэка выканала платных паслуг на суму 98,6 млн. рублёў. Заробленыя сродкі выкарыстоўваліся на закупку кніг для папаўнення камерцыйнага фонду, набыццё тэхнічных сродкаў, рамонт абсталявання і г. д.

БІБЛІЯТЭКІ ВІЦЕБШЧЫНЫ Ў 2011 ГОДЗЕ: АГЛЯД ДЗЕЙНАСЦІ

Лемеш А.М. – галоўны бібліятэкар аддзела бібліятэказнаўства Віцебскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна

Бібліятэчнае абслугоўванне ў Віцебскай вобласці забяспечваюць 635 бібліятэк Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь: абласная і 634 у складзе 25 ЦБС (25 цэнтральных, 19 раённых дзіцячых, 38 гарадскіх, 17 гарадскіх дзіцячых, 18 гарпасялковых для дарослых, 4 гарпасялковыя дзіцячыя, 513 сельскіх, з іх 48 бібліятэк-клубаў, 9 бібліятэк-музеяў). Акрамя таго, бібліятэчныя паслугі насельніцтву Віцебшчыны аказвалі 33 клубы-бібліятэкі.

У 2011 годзе ў сукупнай сетцы бібліятэк Віцебшчыны адбыліся рэарганізацыйныя працэсы, у выніку якіх колькасць бібліятэчных устаноў зменшылася на 19. Згодна з рашэннямі райвыканкамаў закрыты **15**

напрамку. Бібліятэкамі вобласці праводзіліся ўрокі мужнасці, тэматычныя выставы і агляды літаратуры, патрыятычыя гадзіны. У Міёрскай дзіцячай бібліятэцы прайшоў тэматычны вечар “Сустрэча пакаленняў” з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны. У Полацкай гарадской дзіцячай бібліятэцы імя Л.Талстога праца па патрыятычным выхаванні ажыццяўлялася па індывідуальнай творчай праграме *“Времена. События. Судьбы”*. У рамках гэтай праграмы ў 2011 годзе былі праведзены наступныя мерапрыемствы: вечар-партрэт “*Палкаводцы Перамогі”,* вусны часопіс “*Наш край не абыйшла вайна*”, урок памяці *“Маленькія салдаты вялікай вайны”* і інш.

Дзеці заўсёды чакаюць штосьці незвычайнае і цудоўнае, улічваючы гэта бібліятэкары арганізоўваюць шмат цікавых мерапрыемстваў у рамках **Тыдня дзіцячай і юнацкай кнігі.** У Аршанскай дзіцячай гарадской бібліятэцы імя У. С. Караткевіча адкрыццё Тыдня прайшло пад назвай “*Книжкин праздник отмечаем, всех Вас в гости приглашаем”.* Вядучая мерапрыемства разам з казачнымі героямі ладзіла для дзяцей гульні, конкурсы, турніры кемлівых і дапытлівых. У рамках Тыдня ў дзіцячых бібліятэках вобласці адбываюцца прэм’еры і прэзентацыі новых кніг і часопісаў, арганізуюцца кніжныя хіт-парады. Напрыклад, Даўжанская сельская бібліятэка Віцебскага раёна запрасіла дзяцей на літаратурнае падарожжа: *“Смешные рассказы для детей от серьезных людей*”, па творах Г. Остэра і М. Носава.

Пад час летніх канікулаў на працягу года ў дзіцячых бібліятэках дзейнічалі **праграмы летняга чытання** (“*Мір дзяцінства – мір цудаў” –* Полацкая ГДБ філіал № 7, *“Лето. Книга. Я – друзья” –* Браслаўская ДБ, *“Летние чтения – интересные путешествия и приключения!” –* Аршанская ГДБ імя У. Караткевіча). якія садзейнічалі арганізацыі вольнага часу дзяцей. Для эфектыўнай работы ў летні час мерапрыемствы праводзіліся сумесна з летнімі лагерамі адпачынку, дзіцячымі садкамі, школамі, цэнтрамі пазашкольнай работы.

Пэўную частку работы дзіцячых бібліятэк складаюць краязнаўчыя

у Інтэрнэт і электронную пошту маюць **14** бібліятэк. У бібліятэках фонд электронных дакументаў для дзяцей і падлеткаў налічвае **1170** экз. Папулярнасцю сярод юных чытачоў карыстаюцца мультымедыйныя энцыклапедыі, электронныя кнігі, развіваючыя камп'ютарныя гульні. Нягледзячы на тое, што паступова паляпшаецца ўзровень аснашчэння дзіцячых бібліятэк сродкамі, якія забяспечваюць арганізацыю доступа да міравых інфармацыйных рэсурсаў, праблема ўваходжання ў інфармацыйную прастору рэгіёна для дзіцячых бібліятэк застаецца актуальнай. Поўная камп'ютарызацыя дзіцячых бібліятэк дасць магчымасць павысіць іх статус, стаць больш запатрабаванымі для дзяцей і падлеткаў.

Гарантам поспеху любой працы з'яўляюцца людзі, якія яе выконваюць. У дзіцячых бібліятэках Віцебскай вобласці працуюць **195** супрацоўнікаў, у тым ліку з вышэйшай бібліятэчнай адукацыяй – **88** чалавек, сярэднюю спецыяльную бібліятэчную адукацыю маюць **82** супрацоўнікі.

У 2011 годзе дзіцячыя бібліятэкі вобласці далучалі дзяцей і падлеткаў да кнігі і чытання праз арганізацыю вольнага часу дзяцей і падлеткаў.

Мінулы год у дзіцячых бібліятэках быў адзначаны юбілейнымі датамі паэтаў і пісьменнікаў. На працягу справаздачнага года ў дзіцячых бібліятэках працавалі разгорнутыя выставы, прысвечаныя творчасці юбіляраў. Да 120-годдзя Максіма Багдановіча дзіцячымі бібліятэкамі быў падрыхтавыны шэраг мерапрыемстваў (Віцебская ГДБ імя Я. Коласа – літаратурны вечар "*Яго душа дарыла дабрату*", Полацкая ГДБ імя Л. Талстога – паэтычная гадзіна *"Пясняр васільковых палёў",* Полацкая ГДБ імя Я. Журбы – лялечны спектакль "*Мушка-зелянушка і Камарык-насаты тварык"* па п'есе-казцы М. Багдановіча, Міёрская ДБ – літаратурныя чытанні з электроннай прэзентацыяй творчасці *"І плыве твой радок, і звініць тваё слова*").

Плённа працавалі дзіцячыя бібліятэкі і ў патрыятычным

бібліятэк (2 бібліятэкі ў Бешанковіцкай, 2 бібліятэкі ў Браслаўскай, 1 бібліятэка ў Верхнядзвінскай, 1 бібліятэка ў Віцебскай, 1 бібліятэка ў Докшыцкай, 1 бібліятэка ў Дубровенскай, 3 бібліятэкі ў Пастаўскай, 2 бібліятэкі ў Сенненскай, 1 бібліятэка ў Талачынскай, 1 бібліятэка ў Чашніцкай ЦБС, **4** бібліятэкі пераўтвораны ў клубы–бібліятэк (Стайкінская сельская бібліятэка Гарадоцкай, Зачарнянская сельская бібліятэка Лёзненскай, Марачкоўская сельская бібілятэка Расонскай, Навікоўская сельская бібліятэка Шумілінскай ЦБС, **6** сельскіх бібліятэк пераўтвораны ў бібліятэкі-клубы. Абслугоўванне жыхароў закрытых бібліятэк і аддаленых вёсак ажыццяўлялася з дапамогай 16 бібліёбусаў. Маршруты перасоўных бібліятэк у 2011 годзе праходзілі праз 644 вёскі. Выезды ажыццяўляліся 2-3 разы на тыдзень. Чытачамі бібліёбусаў сталі 5,8 тыс. чалавек, якім было выдадзена звыш 102 тыс. экз. (у 2010 – 73 тыс. экз.). Перасоўныя бібліятэкі вобласці правялі 180 мерапрыемстваў для сваіх чытачоў. Сярод найбольш папулярных відаў масавай работы – інфармацыйныя хвілінкі "Раім прачытаць", "Навінкі кніжнай паліцы", выставы-прагляды "Парады садаводам", агляды беларускіх часопісаў, паэтычныя хвілінкі "Нашы землякі" і г.д. Для кожнай ЦБС характэрны свае напрацоўкі па бібліятэчным і культурным абслугоўванні аддаленых вёсак. Напрыклад, найбольшыя паказчыкі па колькасці абслужаных бібліёбусамі чытачоў дасягнуты ў Аршанскай РЦБС (825 чал.), Бешанковіцкай ЦБС (700 чал.), Шаркаўшчынскай ЦБС (547 чал.). На жаль, большасць бібліёбусаў (11 з 16) не мае бібліятэчнага абсталявання і толькі 5 бібліёбусаў (Бешанковіцкая, Докшыцкая, Браслаўская, Віцебская, Лепельская ЦБС) маюць пэўнае абсталяванне для захоўвання і дастаўкі літаратуры ў вёскі.

Традыцыйна абслугоўваннем насельніцтва ў маланаселеных і аддаленых вёсках займаюцца 137 бібліятэчных пунктаў (у 2010 – 156). Практычна ва ўсіх ЦБС ёсць бібліятэкі , якія працуюць няпоўны рабочы дзень: **3** сельскіх **3** сельскіх бібліятэкі працуюць на 0,25 стаўкі; **39** сельскіх бібліяітэк на 0,5 стаўкі; **67** сельскіх бібліятэк на 0,75 стаўкі. Іх наяўнасць

растлумачваецца ўстойлівым памяншэннем і старэннем насельніцтва ў сельскай мясцовасці, адтокам маладых сяльчан у горад.

Да паслуг бібліятэк у 2011 годзе звярнулася 581,6 тыс. чалавек (у 2010 – 588,4), што складае 48 % ад агульнай колькасці насельніцтва вобласці, ім было выдадзена 11 млн.173 тыс. дакументаў (у 2010 - 11 млн. 368 тыс.). Трэба заўважыць, што пры тэндэнцыі зніжэння колькасці чытачоў, наведванняў і кнігавыдач амаль не змяняюцца паказчыкі эфектыўнасці работы бібліятэк: абарачальнасць фонду засталася на ўзроўні мінулага года (1,3), крыху знізіліся паказчыкі чытальнасці (19,2) і наведвальнасці (6,9). У мінулым годзе гэтыя паказчыкі складалі 19,3 і 7,0 адпаведна.

Усе планавыя паказчыкі выканалі толькі 6 ЦБС: Браслаўская, Сенненская, Пастаўская, Чашніцкая, Віцебская РЦБС, Наваполацкая ГЦБС.

Бібліятэчны фонд публічных бібліятэк Віцебшчыны на 01.01.2012 г. склаў 8548759 экз. (+573 экз. да вынікаў 2010 года). На набыццё новых выданняў для бібліятэк Віцебскай вобласці было зрасходавана 6 721,6 млн. руб. Колькасць новых паступленняў па вобласці ў 2011 годзе склала звыш 386 тыс. экз. Найбольшае паступленне навінак сярод раённых ЦБС вызначана ў Чашніцкай ЦБС – 806 экз. на адну бібліятэку (з іх кніг 335), у Пастаўскай ЦБС – 451 экз. на адну бібліятэку (з іх кніг – 264), у Аршанскай РЦБС – 321 экз. на адну бібліятэку (з іх кніг – 239). Традыцыйна гарадскія бібліятэкі прадстаўляюць больш аптымістычныя звесткі: Наваполацкая ГЦБС – 1972 экз. новых паступленняў на 1 бібліятэку (з іх кніг – 12310, Віцебская ГЦБС – 1862 экз. новых паступленняў на 1 бібліятэку (з іх кніг – 1119). Па-ранейшаму ў цяжкім становішчы знаходзяцца фонды сельскіх бібліятэк. Большая частка новых выданняў паступае ў цэнтральныя бібліятэкі і бібліятэкі аграгарадкоў. Так, у 2011 годзе адзін сельскі філіял па вобласці атрымліваў у сярэднім каля 170 экз. кніг. У той жа час адзін сельскі філіял Расонскай ЦБС атрымаў 514 экз. кніг, а ва Ушацкім раёне –

Рост наведванняў сведчыць аб тым, что бібліятэкі застаюцца запатрабаванымі, аднак зніжэнне дакументавыдачы паказвае на тое, што карыстальнікі не заўсёды задаволены якасцю інфармацыйных рэсурсаў, нягледзячы на тое, што па выніках 2011 года сукупны фонд бібліятэк павялічыўся на 10 913 экзэмпляраў.

Табліца № 1

АСНОЎНЫЯ ПАКАЗЧЫКІ РАБОТЫ ДЗІЦЯЧЫХ БІБЛІЯТЭК ВІЦЕБСКАЙ ВОБЛАСЦІ

ПАКАЗЧЫКІ	2010 г.	2011 г.	Дынаміка
Колькасць карыстальнікаў	112 808	112 529	- 279
Колькасць наведванняў	823 638	824 729	+1091
Дакументавыдача	2 156 842	2 142 654	- 14 188
Бібліятэчны фонд	1 125 092	1 136 005	+ 10 913

Адносныя лічбавыя паказчыкі работы дзіцячых бібліятэк за 2011 год у параўнанні з 2010 годам засталіся амаль на тым жа ўзроўні.

Табліца № 2

АДНОСНЫЯ ПАКАЗЧЫКІ РАБОТЫ ДЗІЦЯЧЫХ БІБЛІЯТЭК ВІЦЕБСКАЙ ВОБЛАСЦІ

ПАКАЗЧЫКІ	2010 г.	2011 г.
Кнігазабяспечанасць	9, 9	10, 1
Абарачальнасць	2	2
Чытальнасць	19	19
Наведвальнасць	7, 3	7, 3

Важным накірункам дзейнасці дзіцячых бібліятэк застаецца ўкараненне новых інфармацыйных тэхналогій. На канец 2011 года ў дзіцячых бібліятэках налічваецца **58** персанальных камп’ютараў, доступу

цэнтры ў сваіх рэгіёнах, дзе можна не толькі атрымаць неабходную інфармацыю, але і змястоўна правесці свой вольны час, паўдзельнічаць у рабоце аматарскіх і творчых аб'яднанняў. Хачацца спадзявацца, што тэхнічныя і тэхналагічныя новаўвядзенні, творчыя і інавацыйныя напрацоўкі бібліятэк Віцебшчыны будуць і надалей садзейнічаць удасканаленню работы з чытачамі.

ДЗІЦЯЧЫЯ БІБЛІЯТЭКІ ВІЦЕБСКАЙ ВОБЛАСЦІ. СУЧАСНАЕ СТАНОВІШЧА, ПРАБЛЕМЫ, ТЭНДЭНЦЫІ РАЗВІЦЦЯ

Аліхвер М. В. – вядучы бібліятэкар аддзела бібліятэказнаўства Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна.

У 2011 годзе бібліятэкі Віцебскай вобласці паспяхова ажыццяўлялі работу па забяспячэнні якасці бібліятэчнага абслугоўвання дзіцячага чытача.

Бібліятэчным абслугоўваннем за адзначаны перыяд займаліся **40** дзіцячых бібліятэк, з іх **19** раённых дзіцячых бібліятэк (ёсць ва ўсіх раённых сетках бібліятэк акрамя Віцебскай і Аршанскай), **17** гарадскіх дзіцячых бібліятэк, **4** гарпасялковыя дзіцячыя бібліятэкі. Абслугоўваннем дзіцячага чытача таксама займаюцца і іншыя бібліятэкі вобласці: цэнтральныя раённыя і гарадскія бібліятэкі, сельскія бібліятэкі-філіялы, бібліятэкі аграгарадкоў.

У сукупнасці асноўныя паказчыкі работы дзіцячых бібліятэк застаюцца стабільнымі. Трэба адзначыць, што знізілася колькасць карыстальнікаў у параўнанні з 2010 годам. Сучаснае юнацтва аддае перавагу мультымедыйным сродкам, камп'ютарным гульням і іншым магчымасцям, якія прадстаўляе сёння глабальная сетка. Бібліятэкі вобласці імкнуцца павялічыць колькасць чытачоў шляхам стварэння ўмоў для максімальнага задавальнення чытацкіх запытаў.

94 экз.

Прынятая на 2011-2015 гг. Дзяржаўная праграма "Культура Беларусі" прадугледжвае павелічэнне паказчыка абнаўлення фонду ў нашай рэспубліцы да 5%. Па нашай вобласці гэты паказчык састаўляе 4,5%, але ёсць раёны, дзе гэты паказчык склаў усяго 3% (Віцебская РЦБС, Ушацкая ЦБС).

Прыярытэтным напрамкам пры камплектаванні фондаў бібліятэк Віцебскай вобласці з'яўляецца набыццё сацыяльна значнай літаратуры, якая выпускаецца ў межах дзяржзаказу за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў. У 2011 годзе набыта 25,4 тыс. экз. СЗЛ на агульную суму 539,6 млн. рубл. (у 2010 годзе – 15,3 тыс. экз на агульную суму 253,1 млн.руб.). Больш за іншых СЗЛ набылі Глыбоцкая ЦБС (3103 экз.), Віцебская ГЦБС (2327 экз.), Аршанская ГЦБС (2194 экз.), Докшыцкая ЦБС (1690 экз.), Браслаўская ЦБС (1442 экз.).Што тычыцца выбыцця дакументаў, то за справаздачны год было спісана 385,7 тыс. дакументаў, што на 8% больш, чым у мінулым годзе (351,7 тыс. дакументаў – 2010 г.).

Бібліятэкі павінны забяспечваць доступ чытачоў да дакументаў на розных носьбітах інфармацыі, таму для бібліятэк Віцебскай вобласці было набыта 1915 экз. электронных дакументаў (для абласной бібліятэкі – 14 экз.) рознай тэматыкі і відавога складу. Стварэнне камфортнага асяродка для чытачоў з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі бібліятэкі Віцебскай вобласці разглядаюць як адну з важнейшых задач. У 2011 годзе для гэтай катэгорыі чытачоў было набыта 970 экз. агучанай літаратуры на суму 40 млн. руб.

За перыяд рэалізацыі "Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сяла на 2005– 2010 гады" пачалі функцыянаваць абсталяваныя па сучасных патрабаваннях 257 бібліятэк у аграгарадках. На сённяшні дзень яны задавальняюць інфармацыйныя запатрабаванні насельніцтва, для чытачоў сфарміраваны разнастайныя па складзе і змесце фонды. Наведвальнікі бібліятэк маюць доступ да Internet-рэсурсаў, магчымасць карыстацца электроннай поштай. Зона абслугоўвання бібліятэк

аграгарадкоў уключае 2290 населеных пунктаў. У 2011 годзе ў іх пражывала 199,7 тыс. чалавек, з іх 29,5 тыс. дзяцей да 15 гадоў.

Агульны фонд бібліятэк аграгарадкоў павялічваецца кожны год, і зараз ён налічвае 2 млн. 265 тыс. экз. (+62,6 тыс.экз. да мінулага года), кнігавыдача склала 2 млн. 393 тыс экз. дакументаў). За справадачны год новыя паступленні дакументаў у фонды бібліятэк аграгарадкоў склалі 120,8 тыс. экз., што на 18,3 тыс. больш, чым у мінулым годзе. У сярэднім адна бібліятэка аграгарадка атрымала 220 экз. кніг.

На пачатак 2012 года ў бібліятэках аграгарадкоў налічвалася 216 кам'ютараў, падключаны да сеткі Internet 154 бібліятэкі і маюць электронную пошту 146 бібліятэк. Абслугоўваннем насельніцтва аграгарадкоў займаліся 317 бібліятэкараў, з іх вышэйшую адукацыю маюць 77 супрацоўнікаў (37 – вышэйшую бібліятэчную), сярэднюю спецыяльную – 200 чалавек (138 з іх – бібліятэчную).

Прыярытэтныя напрамкі ў сферы аўтаматызацыі бібліятэчных тэхналогій былі вызначаны "Рэспубліканскай праграмай інфарматызацыі галіны культуры на 2005 год і на перыяд да 2010 года". Фінансаванне данага працэсу ажыццяўлялася за сродкі, выдаткаваныя з мясцовых бюджэтаў і часткова за грошы, атрыманыя ад пазабюджэтнай дзейнасці бібліятэк.

На пачатак 2012 года ў вобласці кам'пютарызаваны 297 бібліятэк (46,8% ад агульнай колькасці бібліятэк вобласці). Колькасць камп'ютараў па вобласці складае 723 (камп'ютарны парк абнавіўся на 15 машын). 209 бібліятэк маюць доступ да інтэрнет (33,0% ад агульнай колькасці бібліятэк), 199 бібліятэк (31,3%) – электронную пошту. Уласныя сайты маюць Гарадоцкая, Докшыцкая, Лёзненская, Лепельская, Міёрская, Аршанская РЦБС, Пастаўская, Чашніцкая, Шаркаўшчынская, Шумілінская ЦБС, а таксама 3 гарадскія ЦБС (Віцебская, Наваполацкая, Полацкая).

У мінулым годзе публічныя бібліятэкі вобласці працягвалі актывізацыю дзейнасці па аказанні **платных паслуг**. Даходы ад платных

дырэктары ЦБС, нарадах раённых і гарадскіх бібліятэк: "Вядзенне дакументацыі па платных паслугах", "Работа бібліёбуса па абслугоўванні чытачоў у аддаленых населеных пунктах", "Аб выкарыстанні камп'ютарных тэхналогій ў бібліятэках ЦБС", "Рэкламная дзейнасць бібліятэк", " Аб рабоце бібліятэк па прапагандзе здаровага ладу жыцця", "Аб арганізацыі вольнага часу насельніцтва бібліятэкамі ЦБС", " Аб сумеснай рабоце бібліятэк з іншымі арганізацыямі і ўстановамі раёна", "Формы і метады масавай работы: ад тэорыі да практыкі", "Аб выкананні сацыяльных стандартаў па бібліятэчным абслугоўванні насельніцтва", "Сучасны дызайн і афармленне ў бібліятэцы", "Краязнаўства – прыярытэтны напрамак дзейнасці бібліятэк", "Арганізацыя клубаў па інтарэсах і аматарскіх аб'яднанняў" і інш.

Па меркаванні бібліятэкараў, самай эфектыўнай формай метадычнай дзейнасці з'яўляюцца выезды і наведванні, якія дапамагаюць не толькі абагульніць вопыт работы, але і ліквідаваць недахопы ў рабоце бібліятэк. У справаздачным годзе супрацоўнікамі цэнтральных гарадскіх і раённых бібліятэк было зроблена звыш 2 тыс. выездаў і наведванняў з аказаннем метадычнай і практычнай дапамогі.

Рэгулярна праз сродкі масавай інфармацыі супрацоўнікі многіх ЦБС вобласці знаёмілі чытачоў і бібліятэкараў з найбольш значнымі і цікавымі падзеямі ў бібліятэчным жыцці сваіх рэгіёнаў. Работа бібліятэк сістэмы рэкламавалася праз мясцовае радыё і тэлебачанне. Па-ранейшаму актыўна рэкламуюць сваю дзейнасць бібліятэкары Бешанковіцкай, Браслаўскай, Глыбоцкай, Міёрскай, Сенненскай, Талачынскай ЦБС, Віцебскай і Аршанскай ГЦБС.

На сённяшні дзень вельмі актуальна стварэнне электронных прэзентацый, без якіх не абыходзіцца ўжо ніводнае мерапрыемства. Найбольш прадуктыўна працуюць у дадзеным накірунку гарадскія ЦБС вобласці.

Сёння з упэўненасцю можна сказаць, што многія бібліятэкі Віцебшчыны пераўтварыліся ў сапраўдныя інфармацыйныя і культурныя

(Глыбоцкая, Аршанская РЦБС, Віцебская ГЦБС); **практыкумы-трэнінгі** для бібліятэкараў, якія не маюць бібліятэчнай адукацыі, **практыкумы-трэнінгі** для супрацоўнікаў бібліятэк, якія працуюць на камп'ютары "Выкарыстанне сучасных інфармацыйных тэхналогій у дзейнасці бібліятэк" (Гарадоцкая, Віцебская РЦБС, Дубровенская, Лепельская, Талачынская, Шумілінская ЦБС); **творчая лабараторыя**, **інтэлект-трэнажор** " Прочитав, я узнала" (Наваполацкая ГЦБС).

Павышэнню творчага патэнцыялу супрацоўнікаў бібліятэк, пошуку новых формаў і метадаў работы з чытачамі, рэкламе бібліятэк спрыяюць **рэспубліканскія, абласныя** і **раённыя агляды-конкурсы** па розных напрамках бібліятэчнай дзейнасці. На працягу 20- ці гадоў бібліятэкі вобласці прымаюць актыўны ўдзел у рэспубліканскім конкурсе "Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры".

Былі праведзены конкурсы сярод супрацоўнікаў гарадскіх і раённых ЦБС: "Летом в библиотеке" (на лепшы праект праграмы летніх чытанняў), "Роль рекламы в создании привлекательного образа современной библиотеки" (Віцебская ГЦБС, Гарадоцкая ЦБС); "Галасы зніклых вёсак" (Лёзненская ЦБС); "Інавацыйны праект па прыцягненні пазабюджэтных і спонсарскіх сродкаў у бібліятэку" (Наваполацкая ЦБС); "Бібліятэка. Интэр'ер. Імправізацыя" (Чашніцкая ЦБС); "Твори, выдумывай, пробуй, или Что может книжная выставка" (Полацкая РЦБС, Шумілінская ЦБС); "Палітра прафесійнага майстэрства" (Докшыцкая ЦБС); "На лепшую пастаноўку работы ў бібліятэках аграгарадкоў" (Верхнядзвінская ЦБС); "Лепшае аматарскае аб'яднанне ў бібліятэцы" (Пастаўская ЦБС); "Читаем дома, читаем с друзьями, читаем в свободное время", "Лучшее библиотечное портфолио"(Аршанская РЦБС); на лепшы сцэнарны матэрыял і лепшую работу бібліятэкі па папулярызацыі творчасці М. Багдановіча "Паэтычная зорка паэта " (Браслаўская, Сенненская, Полацкая ГЦБС, Пастаўская ЦБС, Шаркаўшчынская ЦБС).

Праблемныя пытанні, прыярытэтныя накірункі дзейнасці бібліятэк разглядаліся на **Саветах аддзелаў культуры і Саветах пры**

паслуг бібліятэкамі вобласці склалі 1 млрд. 15 млн. 300 руб. (83% ад плана).

З улікам сваіх магчымасцяў і запытаў карыстальнікаў бібліятэкі вобласці аказвалі ад 25 (Браслаўская, Аршанская РЦБС, Сенненская, Наваполацкая, Пастаўская ЦБС) да 40 (Віцебская ГЦБС, Гарадоцкая, Верхнядзвінская, Докшыцкая, Дубровенская, Лепельская, Полацкая РЦБС, Чашніцкая ЦБС) відаў платных паслуг. Абласная бібліятэка ажыццяўляла 30 відаў паслуг. Паспяхова выкарыстоўвалі ў сваёй паўсядзённай дзейнасці бібліятэкі вобласці наступныя віды паслуг: ксеракапіраванне дакументаў з фондаў бібліятэкі, прадстаўленне ПЭВМ для самастойнай работы з дадатковымі праграмамі, раздрукоўка на прынтары інфармацыі з электронных рэсурсаў бібліятэкі, раздрукоўка малюнкаў каляровым прынтарам, брашураванне дакументаў з выкарыстаннем пружыны і каляровай вокладкі, распрацоўка відэапрызентацый, лялечныя спектаклі з музычным суправаджэннем, арганізацыя і правядзенне масавых мерапрыемстваў па заказах карыстальнікаў, выдача кніг з камерцыйнага фонду, культурна-забаўляльныя мерапрыемствы з выкарыстаннем мультымедыйных тэхналогій, абслугоўванне чытачоў-даўжнікоў на даму, папярэдні заказ дакументаў з фондаў бібліятэкі, афармленне чытацкіх білетаў, віртуальныя экскурсіі.

У 2011 годзе ў практыку работы былі ўведзены новыя віды платных паслуг: стварэнне электронных прэзентацый (з матэрыялаў заказчыка) (Глыбоцкая ЦБС); выкананне складанай даведкі з дапамогай электронных рэсурсаў, кам'ютарнае макетаванне (буклеты, афішы, візітоўкі) (Віцебская ГЦБС); раздрукоўка фотаздымкаў каляровым прынтарам, правядзенне тэматычных вечароў з элементамі прагляду ўрыўкаў з кінафільмаў (Дубровенская ЦБС); бліц-абанемент (выдача 1 экз. выдання тэрмінам на 1 гадзіну з фондаў чытальнай залы), правядзенне заняткаў у гуртке эстэтычнага выхавання (Наваполацкая ГЦБС); высокахуткасны інтэрнет (Докшыцкая ЦБС); арганізацыя масавых мерапрыемстваў з удзелам лялечных тэатраў (Лепельская, Сенненская

ЦБС); выстава-прадажа мяккай цацкі, віншаванне Дзеда Мароза і Снягуркі (Талачынская ЦБС); выдача на дом аудыёвізуальных матэрыялаў з відэаабанемента для карыстальнікаў ЦБ (Гарадоцкая ЦБС).

Лідэрамі па выкананні платных паслуг з'яўляюцца Аршанская РЦБС – 57 млн. руб., Чашніцкая ЦБС – 44,6 млн. руб., Лепельская ЦБС – 38 млн. руб., Пастаўская ЦБС – 37,7 млн. руб., Сенненская ЦБС – 34,4 млн. руб., Глыбоцкая ЦБС – 34,8 млн. руб., Наваполацкая ГЦБС – 90,8 млн. руб., Аршанская ГЦБС – 71,5 млн. руб.

Сродкі, атрыманыя ад аказання платных паслуг, накіроўваліся бібліятэкамі на паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы, папаўненне камерцыйнага фонду і падпіску на перыядычныя выданні.

Стварэнне камфортных умоў працы для чытачоў і супрацоўнікаў бібліятэк – адна з асноўных задач, якую на працягу 2011 года вырашалі кіраўнікі і самі работнікі ўсіх ЦБС вобласці. На працягу мінулага года быў зроблены капітальны рамонт у 8-мі бібліятэках: *Богінскай, Казянскай, Друеўскай сельскіх бібліятэках Браслаўскай ЦБС; Тулаўскай, Заронаўскай сельскіх бібліятэках Віцебскай РЦБС; Астраўлянскай сельскай бібліятэцы Гарадоцкай ЦБС; Варганскай сельскай бібліятэцы Докшыцкай ЦБС.*

Пасля трохгадовай капітальнай рэкантрукцыі адкрылася *Віцебская цэнтральная гарадская бібліятэка імя М. Горкага*. Пасля праведзенай перапланіроўкі, плошча для абслугоўвання чытачоў павялічылася на 82 кв. м. Касметычны рамонт быў праведзены ў 100 бібліятэках вобласці. Па-ранейшаму ў аварыйным стане знаходзіцца памяшканне Лёзненскай раённай бібліятэкі, а ў мінулым годзе, у сувязі з пераездам бібліятэкі ў іншыя памяшканні (арандаваныя), яшчэ і паменшыла сваю плошчу з 650 кв.м. да 212 кв.м. Чакаюць капітальнанага рамонту Чарневіцкая сельская бібліятэка Глыбоцкай ЦБС; Барсееўская, Яськаўшчынская сельскія бібліятэкі Лёзненскай ЦБС; Глыбачанская, Матырынская, Кубліцкая сельскія бібліятэкі Ушацкай ЦБС. У неацяпляльных памяшканнях працуюць супрацоўнікі Зарубінскай, Абрубскай сельскіх бібліятэк

фарміраванні здаровага ладу жыцця " (Бешанковіцкая, Глыбоцкая ЦБС); "Дзіцячае чытанне: праблемы і перспектывы" (Верхнядзвінская, Докшыцкая ЦБС); "Кніга – спадарожніца сямейнага выхавання" (Сенненская ЦБС), "Прававыя веды – шляхі папулярызацыі" (Аршанская РЦБС, Міёрская, Пастаўская, Віцебская ГЦБС); "Работа з фондамі: арганізацыя, захаванасць, рэклама, развіццё платных паслуг" (Лёзненская ЦБС); "Сельская бібліятэка – пошук свайго месца ў інфраструктуры вёскі і грамадскім жыцці насельніцтва" (Гарадоцкая, Шаркаўшчынская ЦБС); "Процідзеянне ўплыву дэструктыўных рэлігійных сект і псіхакультаў" (Талачынская ЦБС); "Духоўна-маральнае выхаванне ў бібліятэках" (Полацкая ГЦБС, Чашніцкая ЦБС).

З кожным годам больш актыўна уваходзіць у практыку работы ЦБС правядзенне **міжраённых** семінараў. Так, у 2011 годзе сумеснымі намаганнямі біліятэкараў Лепельскай і Чашніцкай ЦБС на базе апошняй праведзены міжраённы семінар пад назвай "Дзейнасць бібліятэк па абслугоўванні насельніцтва ў сучасных сацыякультурных умовах".

Працэс навучання і павышэння кваліфікацыі супрацоўнікаў бібліятэк пастаянна знаходзіцца ў цэнтры ўвагі метадыстаў. Паспяховай прызнана практыка правядзення **круглых сталоў**, тэмы які самыя розныя: "Сельская бібліятэка для дзяцей" (Бешанковіцкая ЦБС), "Браслаўская ЦБС: традыцыі, інавацыі, творчы пошук" (Браслаўская ЦБС); "Бібліятэкі сістэмы: пошук іміджа і павышэнне сацыякультурнай ролі ў грамадстве" (Віцебская РЦБС); "Бібліятэчнае абслугоўванне чытачоў у летні перыяд: праблемы і шляхі іх вырашэння" (Пастаўская ЦБС).

З мэтай удасканальвання абслугоўвання насельніцтва ў бібліятэках вобласці былі праведзены анкетаванні сярод чытачоў і бліц-апытанні "Партрэт сучаснага маладога чалавека", "Бібліятэка ў тваім жыцці", "Сучасная бібліятэка – гэта … (Пастаўская, Шаркаўшчынская ЦБС).

У сістэме павышэння кваліфікацыі бібліятэчных работнікаў выкарыстоўваюцца дзейсныя формы навучання: **семінары-практыкумы**

круглыя сталы, прэс-канферэнцыі, дні прафесійных ведаў.

Удзел у семінарах дае магчымасць абменьвацца вопытам, аб'ектыўна ацэньваць свае дасягненні і параўноўваць іх з поспехамі іншых. У маі 2011 года на базе Аршанскай ГЦБС прайшоў абласны семінар для загадчыкаў дзіцячых бібліяіэк на тэму "Дзіцячая бібліятэка: творчасць – якасць – вынік". Выступленні тычыліся прыярытэтных напрамкаў дзейнасці дзіцячых бібліятэк. Удзельнікі семінара мелі магчымасць папрысутнічаць на прэзентацыі кнігі аршанскіх аўтараў С. Трафімава і Г. Трафімавай. "Они не должны исчезнуть", азнаёміцца з вопытам работы аршанскай дзіцячай бібліятэкі імя У. Караткевіча. Бібліятэкары дзіцячых бібліятэк гарадоў Віцебска, Полацка, Міёр, Лепеля і Докшыц падзяліліся вопытам распрацоўкі і рэалізацыі праграм дзіцячага чытання.

Базай для абласнога міжведамаснага семінара, які прайшоў пад назвай "Электронныя дакументы ў публічных бібліятэках: камплектаванне, захаванасць, даступнасць" стала ДУ " Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна". На семінары былі абмеркаваны пытанні: "Фондазнаўчыя асновы работы бібліятэк з электроннымі дакументамі, "Электронныя крыніцы інфармацыі ў структуры фондаў публічных бібліятэк Віцебскай вобласці, "Электронныя рэсурсы культурна-адукацыйнай дзейнасці электроннай чытальнай залы ДУ "Віцебская абласная бібліятэка імя У.І. Леніна". З кансультацыяй "Аб прадстаўленні штоквартальных справаздач аб камплектаванні фондаў публічных бібліятэк Віцебскай вобласці" выступіў галоўны спецыяліст упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама.

У рэгіёнах вобласці актыўна праводзіліся **семінары**: ў Дубровенскай ЦБС – 3, Талачынскай ЦБС – 4, Шаркаўшчынскай ЦБС – 3, Віцебскай ГЦБС – 4. Падчас раённых і гарадскіх семінараў разглядаліся актуальныя пытанні: "Краязнаўства – прыярытэтны па накірунак работы бібліятэкі" (Браслаўская, Дубровенская, Лепельская, Міёрская, Пастаўская ЦБС); "Традыцыйны і інавацыйныя формы работы бібліятэк па

Глыбоцкай ЦБС; Хацілаўскай сельскай бібліятэкі Пастаўскай ЦБС. Павялічылася колькасць тэлефанізіраваных бібліятэк у вобласці, і зараз іх колькасць складае 465 (73,3% ад агульнальнай колькасці бібліятэк вобласці).

У бібліятэках вобласці працавалі 1501 бібліятэчны работнік, з якіх 983 супрацоўнікі (65,4%) маюць бібліятэчную адукацыю; з іх вышэйшую – 29%, сярэднюю спецыяльную (бібліятэчную) – 36,4%. Найбольш высокі працэнт спецыялістаў – у Чашніцкай ЦБС (86%), Аршанскай ГЦБС (85,4%), Наваполацкай ГЦБС (83,5%); найбольш нізкі – у Расонскай ЦБС (40%), Полацкай РЦБС (46,4%), Аршанскай РЦБС (47,3%).

Прававая інфармацыя ў грамадстве – важнейшая ўмова падрымкі дзейнасці індывідуальных і калектыўных суб'ектаў на ўзроўні сучасных патрабаванняў, мэт і задач. Створаныя з мэтай найбольш поўнай рэалізацыі канстытуцыйнай нормы ў публічных бібліятэках Віцебшчыны актыўна функцыяніруюць 76 публічных цэнтраў прававой інфармацыі, сярод якіх 1 – у абласной бібліятэцы, 25 – у цэнтральных гарадскіх і раённых бібліятэках, 10 – у гарпасялковых, 10 – у гарадскіх, 4 – у дзіцячых бібліятэках, 26 – у сельскіх бібліятэках аграгарадкоў. Фонд літаратуры публічных цэнтраў з кожным годам павялічваецца (+3290 экз. выданняў да мінулага года) і зараз складае 70 тыс. экз. выданняў, агульная колькасць выкананых даведак – 21910.

Паслугамі ПЦПІ карысталіся звыш 14 тыс. чалавек, выдача дакументаў прававой тэматыкі склала 102641 экз.

Прававой адукацыі насельніцтва садзейнічалі разнастайныя па тэматыцы і форме мерапрыемствы: дні прававой інфармацыі, урокі права, дыскусіі, правыя гульні, вечар пытанняў і адказаў, круглыя сталы. У бібліятэках вобласці прайшлі: сітуатыўны практыкум "Закон пра мяне і мне аб законе", відэагутарка "Займальнае правазнаўства", тыдзень прававых ведаў "Абарані свае правы" (Наваполацкая ГЦБС), гадзіна інфармацыі "Твае правы, падлетак" (Гарадоцкая ЦБС), брэйн-рынг "Хто прыдумаў правы чалавека" (Міёрская ЦБС), пазнавальная гульня "Ведаць,

знаць, выконваць” (Віцебская гарадская бібліятэка імя У. Караткевіча), бліц-турнір “Абавязкі дзяржавы – твае правы” (Сенненская ЦБС), дзелавая гульня “Сам сабе адвакат” (Лёзненская ЦБС; у прававым накірунку працавалі аматарскія клубы “Сучаснік” і “Лінія” (Глыбоцкая ЦБС).

Адной з эфектыўных форм работы з’яўляюцца мэтавыя бібліятэчныя праграмы прававой накіраванасці. Так, у Віцебскай РЦБС распрацавана і актыўна дзейнічае мэтавая праграма “Падлетак. Бібліятэка. Час”, аршанскія гарадскія бібліятэкі імя А. Пушкіна і М. Горкага працягвалі работу па мэтавай комплекснай праграме “Грамадзянін XXI стагоддзя – маладзёжная школа права”. Супрацоўнікі Полацкай гарадской бібліятэкі імя Ф. Скарыны распрацавалі комплекс праграм па прававым выхаванні моладзі: “Падлеткі ў свеце правоў”, “Правовой эрудит”, “Асновы прававых ведаў”. У рамках вышэйназваных праграм праведзена звыш 40 мерапрыемстваў.

Пытанням прававой тэматыкі быў прысвечаны семінар “Бібліятэка і выхаванне прававой культуры асобы”, які прайшоў на базе Віцебскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя М. Горкага.

АСНОЎНЫЯ НАПРАМКІ РАБОТЫ З ЧЫТАЧАМІ

У 2011 годз бібліятэкі вобласці плённа працавалі над выкананнем рэспубліканскіх, абласных, рэгіянальных праграм і праектаў. У бібліятэках вобласці распрацаваны і актыўна дзейнічаюць разнастайныя праграмы:

– *патрыятычна-прававыя*: “Памяць” (Лёзненская ЦБС), “Не стареют душой ветераны” (Полацкая РЦБС), “Любовь к Отечеству храня” (Полацкая ГЦБС);

– *экалагічныя*: “Моя тихая Родина: экология родного края” (Бешанковіцкая ЦБС), “Чалавек і прырода” (Гарадоцкая ЦБС), “Дзеці. Экалогія. Кніга” (Наваполацкая ГЦБС), “Бібліятэка і экалогія” (Пастаўская ЦБС), “Береги свой дом – свою планету” (Чашніцкая ЦБС),

профілю, у тым ліку 16 лялечных тэатраў.

Склалася і падтрымліваецца пэўная сістэма далучэння чытачоў да бібліятэкі, якая рэалізоўвалася праз арганізацыю і правядзенне экскурсій, святаў, Тыдняў бібліятэк, Дзён адчыненых дзвярэй.

З мэтай папулярызацыі дзейнасці бібліятэк супрацоўнікі Аршанскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя А. С. Пушкіна правялі акцыю “Приглашаем прохожих в библиотеку”, якая была праведзена каля гарадскіх філіялаў. Сваё прафесійнае свята, Дзень бібліятэк, супрацоўнікі гэтай жа бібліятэкі пераўтварылі ў свята для сваіх чытачоў “Нескучный вечер в библиотеке”.

У бібліятэках Віцебскай ГЦБС 15 верасня была праведзена рэкламная акцыя Ліб-Моб “Як прайсці ў бібліятэку”. Актыўнымі ўдзельнікамі акцыі “Я дарю тебе книгу, библиотека” (Гарадоцкая ЦБ) сталі не толькі карыстальнікі бібліятэкі, але і жыхары горада. З 2010 года Верхнядзвінская ЦБС штоквартальна праводзіць сэмплінг-акцыю “Прапануе аўтабібліятэка”. Наваполацкая ГЦБС правяла для жыхароў і гасцей горада рэкламную сэмплінг-акцыю “Наваполацк, чытай!”. Маладыя супрацоўнікі бібліятэк выйшлі на вуліцы горада з рэкламнай прадукцыяй, прысвечанай бібліятэкам, кнігам, чытанню. Навапалачане з зацікаўленасцю аднесліся да гэтай акцыі.

ПАВЫШЭННЕ КВАЛІФІКАЦЫІ БІБЛІЯТЭКАРАЎ. МАРКЕТЫНГАВАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

З павышэннем ролі сучасных бібліятэк у грамадстве ўзрастаюць і патрабаванні да метадычных службаў, якія забяспечваюць рух бібліятэк наперад, стымулююць творчую актыўнасць і ініцыятыву, аказваюць метадычную і практычную дапамогу бібліятэкам рэгіёнаў па арганізацыі бібліятэчнага абслугоўвання насельніцтва.

Сярод формаў павышэння кваліфікацыі па-ранейшаму самымі папулярнымі застаюцца рэспубліканскія, абласныя і раённыя семінары,

прэзентацыі кніг “Беларусь праваслаўная”, “Чудо Рождества”, духоўныя чытанні “Чытаем Біблію разам”, “Адзінствам і любоўю ўратуемся” знаёмілі наведвальнікаў бібліятэк з гісторыяй праваслаўя, сімваламі веры. Аршанская гарадская бібліятэка імя М. Горкага працягвае працу над рэалізацыяй мэтавай комплекснай праграмы “Невычэрпныя крыніцы духоўнасці”. З мэтай павышэння ўзроўню духоўна-маральнай і праваслаўнай свядомасці ў рамках дадзенай мэтавай комплекснай праграмы ў бібліятэцы прайшлі цікавыя мерапрыемствы: гадзіна духоўнасці “Наполните сердце теплом и верой”, свята духоўнасці “Свет духоўнасці не згасне, гадзіна праваслаўя “Біблія – першая кніга”, праваслаўныя сустрэчы “Уваскрэснуць у Хрысце Уваскросным!”, духоўна-пазнавальная гадзіна “Покрова Божьей Матери.

ПРАФІЛАКТЫКА ЎЗДЗЕЯННЯ ДЭСТРУКТЫЎНЫХ РЭЛІГІЙНЫХ АБШЧЫН І ПСІХАКУЛЬТАЎ (СЕКТЫ І ІНШАЕ)

У мэтах папярэджвання магчымага з’яўлення і ўплыву дэструктыўных рэлігійных абшчын і псіхакультаў на насельніцтва ў бібліятэках вобласці праводзіліся гутаркі-дыялогі: “Секты – павуціна для моладзі”, “Падлетак і суіцыд”, “Асцярожна, секта”, “Сучасныя маладзёжныя субкультуры”, “Асцярожна, секта!” (Віцебская РЦБС, Віцебская ГЦБС), гадзіны інфармацыі: “Секта. Знай в лицо, умей бороться”, “Не стань ахвярай секты” (Глыбоцкая ЦБС). На базе Багатырскай сельскай бібліятэкі Полацкай РЦБС у рамках семінара быў праведзены круглы стол “Секты растаўляюць сеткі”, Талачынская раённая бібліятэка правяла сумесны семінар работнікаў культуры, адукацыі і ідэалогіі на тэму “Процідзеянне ўплыву дэструктыўных рэлігійных сект і псіхакультаў”.

Усяго ў 2011 годзе праведзена больш за 27 тысяч мерапрыемстваў (у тым ліку каля 23 тысяч – у сельскіх філіялах). Пры бібліятэках вобласці працуюць 524 аматарскіх аб’яднанні рознагу

“Экалогія Міёршчыны” (Міёрская ЦБС);

– *краязнаўчыя*: “Вяртанне да вытокаў” (Лёзненская ЦБС), “Вытокі” (Віцебская РЦБС), “Што можа быць радней зямлі сваёй” (Чашніцкая ЦБС), “Мой родны край – мае вытокі” (Браслаўская ЦБС), “Жывая памяць Ушаччыны” (Ушацкая ЦБС), “Зямля, што нам дадзена лёсам” (Шаркаўшчынская ЦБС), “Памяць Шуміліншчыны” (Шумілінская ЦБС), “Спадчына” (Верхнядзвінская ЦБС), “Мая Полаччына” (Полацкая ГЦБС);

– *маральна-духоўныя*: “Дар дабрыні і міласэрнасці” (Бешанковіцкая ЦБС), “Бібліятэка і міласэрнасць” (Гарадоцкая ЦБС), “Міласэрнасць” (Сенненская ЦБС), “Невычэрпныя крыніцы духоўнасці” (Аршанская гарадская бібліятэка імя М. Горкага), “Шлях да духоўнай крыніцы” (Шаркашчынская ЦБС), “Чулае сэрца”(Полацкая ГЦБС) ;

– *прапаганда здаровага ладу жыцця ладу*: “Здоровый образ жизни” (Міёрская ЦБС), “Лад жыцця – здароўе” (Браслаўская ЦБС), “Падлетак і яго здароўе” (Лепельская ЦБС), “Здароўе – жыцця ключы” (Докшыцкая ЦБС).

Вывучэнне сваіх каранёў, звычаяў і традыцый продкаў, выхаванне пачуцця годнасці, гонару і павагі, культуры знаходзяцца ў цэнтры ўвагі бібліятэк вобласці**.** Мэта дзейнасці бібліятэк – выявіць, сабраць, захаваць і даць у карыстанне ўвесь масіў **краязнаўчых дакументаў**, якія па змесце маюць дачыненне да роднага краю.

Карыстальнікі бібліятэк актыўна ўдзельнічалі ў сустрэчах з краязнаўцамі, творчай інтэлігенцыяй**,** наведвалі комплексныя мерапрыемствы і прэзентацыі. Так, у Верхнядзвінскай ЦБС да 100-годдзя з дня нараджэння мастака А. С. Каржанеўскага, ураджэнца вёскі Валынцы, была праведзена прэзентацыя “З любоўю да роднай зямлі”. зямлі”. Удзельнікі гісторыка-краязнаўчай вандроўкі “Наш родны край прыгожы самы” здзейснілі віртуальнае падарожжа па памятных мясцінах вёскі Валынцы. *У* 2011 годзе бібліятэкары гэтай ЦБС прынялі актыўны ўдзел у раённым аглядзе-конкурсе на лепшы краязнаўчы куток і сцэнарый “Я

раскажу табе пра дзіўны край, што мне свяцей усіх святынь у сэрцы”.

Супрацоўнікі Глыбоцкай раённай бібліятэкі ладзілі свята “Сэрцам роднага слова_краніся…”, на якое запрасілі члена Саюза пісьменнікаў Беларусі і Беларускага Саюза журналістаў гумарыста, драматурга, журналіста Уладзіміра Сауліча і кандыдата гістарычных навук Мікалая Півавара, аўтара даведніка “Краязнаўцы Віцебшчыны другой паловы ХХ – пачатку ХХ1 стагоддзя”. Традыцыйна, у жнівеньскія дні, бібліятэкары Глыбоцкай ЦБС адзначылі 150-годдзе знакамітага земляка І. Буйніцкага, заснавальніка беларускага тэатра.

“Сам я з Дняпра з-пад Оршы, са шляху з вараг у грэкі” – пад такой назвай у цэнтральнай гарадской біблятэцы імя А. С. Пушкіна прайшло мерапрыемства ў рамках літаратурнай гасцёўні і прэзентацыя выставы кніг з асабістай бібліятэкі І. Д. Сіпакова, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, заслужанага дзеяча культуры Беларусі..

Асабістая бібліятэка Івана Данілавіча Сіпакова лічыцца адной з лепшых у Мінску. Амаль уся беларуская літаратура ў зборы – з аўтографамі У. Ф. Луцэвіч, жонкі Янкі Купалы, Генадзя Бураўкіна, Ніла Гілевіча, Алега Лойкі, Юркі Гаўрука, Леаніда Дайнекі, Алеся Бачылы і многіх іншых.

Сваю бібліятэку Іван Данілавіч Сіпакоў перадаў у спадчыну цэнтральнай гарадской бібліятэцы імя А. С. Пушкіна, дзе плануецца адкрыццё чытальнай залы імя Янкі Сіпакова.

Бібліятэкі вобласці працягваюць актыўна ўдзельнічаць ў рэспубліканскай акцыі **“Чытаем па-беларуску**”. Роднае слова гучала на літаратурных хвілінках, святах роднай мовы, літаратурных імпрэзах, гадзінах паэзіі, вечарынах, паэтычных вандроўках.

Езярышчанская гарпасялковая бібліятэка Гарадоцкай ЦБС у рамках акцыі праводзіла конкурс сярод школьнікаў-чытачоў “Размаўляй са мной па-беларуску”, бібліятэкі Віцебскай РЦБС правялі Тыдзень беларускай літаратуры, гісторыі і культуры “Сведкі сівой даўніны”. У Дубровенскай ЦБС адбыўся семінар “Работа з беларускай кнігай –

“Чысціня вакол нас”, бібліятэкі Пастаўскай і Чашніцкай ЦБС удзельнічалі ў экалагічнай акцыі “Падары дрэву жыццё”.

Прыемна адзначыць, што некалькі бібліятэк вобласці атрымалі фінансавую падтрымку ад раёных інспекцый прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя (Сенненская, Лёзненская ЦБ, Коханаўская гарпасялковая бібліятэка, Наваполацкая гарадская бібліятэка імя С. Маршака, Шаркаўшчынская дзіцячая бібліятэка, Лужкоўская і Іёдская сельскія бібліятэкі Шаркаўшчынскай ЦБС). Гэтыя сродкі пайшлі на падпіску на перыядычныя выданні і набыццё літаратуры прыродазнаўчай тэматыкі, абсталяванне для экалагічных куткоў.

Успаміны аб Чарнобыльскай аварыі кожны год 26 красавіка вяртаюць нас да сумнай даты ў беларускай гісторыі. Аб гэтым сведчаць і тыя мерапрыемствы, што прайшлі ў бібліятэках вобласці да 25-годдзя Чарнобыльскай катастрофы: агляды-выставы “Чарнобыль: Боль страт. Надзеі. Абнаўленне”, “Боль Чарнобыля ў сэрцах”, гадзіны трывожнай інфармацыі “Чарнобыль: легенда, быль, падзея”, “Чарнобыль - трывога нашых дзён, “Горкая кветка палын”, “Белая Русь. Черная быль”. Сярод найбольш цікавых мерапрыемстваў з прымяненнем кам’ютарных тэхналогій неабходна адзначыць наступныя: літаратурныя вечарыны “Чарнобыльская малітва”, “Чернобыль: беде 25 лет” (Докшыцкая, Лепельская ЦБС), гадзіны смутку “Чорны боль Белай Русі”, “Пад знакам палыновай зоркі” (Лёзненская ЦБС). Перасоўная бібліятэка Дубровенской ЦБС арганізавала для вучняў Ляхаўскай школы пазнавальную гадзіну “Чарнобыль – боль, які спальвае сэрца.”

Важным напрамкам работы бібліятэк з’яўляецца маральна-духоўнае выхаванне. Бібліятэкі значна пашырылі сферу сумеснай дзейнасці з праваслаўнай царквой па пытаннях маральнага і духоўнага выхавання дзяцей, моладзі і іншых катэгорый насельніцтва. Урокі духоўнасці “Да дабра праз слова”, “И сердце волнует святое и светлое”, “Скарбонка духоўнасці храма”, “Месца і роля рэлігіі ў жыцці чалавека”, урокі дабрыні “Добрае слова што ясны дзень”, “Храм веры ў сэрцы маім”,

ЦБС), “Пусть мир для них станет добрее” (Ушацкая ЦБС), “Книга-103” (Віцебская ГЦБС), “Дом, дзе жыве інвалід” (Докшыцкая ЦБС).

Найбольшага клопату патрабуюць ад устаноў культуры людзі сталага ўзросту (асабліва адзінокія) і інваліды. Чытачы з праблемамі здароўя ў Віцебскай ГЦБС маюць магчымасць карыстацца службай “Кніга – на дом” і атрымаць дамоў кнігу, у тым ліку і агучаную. У 2011 годзе паслугамі гэтай службы карысталіся 45 чалавек. Амаль усе бібліятэкі вобласці практыкавалі наведванні і віншаванні на даму інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны з нагоды Дня Перамогі, Дня пажылых людзей, Дня інвалідаў, дастаўку кніг і перыядычных выданняў на дом па заяўках, для іх ладзіліся вечары адпачынку “Годы украшают человека”, “Залатая восень жыцця” (Аршанская РЦБС, Бешанковіцкая, Верхнядзвінская ЦБС), тэматычныя вечарыны “Какие еще наши годы”, “Каб не маўчала душа”, “Годами богаты, душой молодые”, “О чем прошелестел осенний лист” (Докшыцкая ЦБС), вечарыны ўшанавання “О, восеньскі ўзрост”, “Жыццё пражыць – не поле перайсці”, бібліятэчныя пасядзелкі “Залаты ўзрост”, “Живем мы все воспоминаниями”, “Калі не старыцца душа”, “Нам года не беда”, традыцыйныя выставы творчасці інвалідаў “З любоўю і фантазіяй”, “І остались за стеклом все мои печали” ладзіліся ў Верхнядзвінскай, Аршанскай РЦБС і ГЦБС.

Бібліятэкі вобласці падтрымлівалі наладжаныя трывалыя сувязі з грамадскімі цэнтрамі дапамогі дзецям-інвалідам. У шырокую практыку ўвайшло правядзенне для такаіх дзяцей ранішнікаў, гульнявых праграм, святаў дзяцінства “Добра мы адпачываем”, “Падарожжа ў Казкаград”, “Дзяцінству сонца падарыце”, “Падарожжа ў краіну яе Вялікасці Кнігі”.

Выхаванне **экалагічнай культуры** – важны напрамак у дзейнасці бібліятэк Віцебскай вобласці. У межах мэтавых праграм, па якіх працуюць бібліятэкі, былі арганізаваны дэкады, месячнікі, тыдні экалогіі і прыродазнаўства, экалагічныя вандроўкі, экалагічныя круізы, месячнікі прапаганды кніг па экалогі: “Спасем земную красоту”, “Как прекрасен этот мир”. Бібліятэкі Глыбоцкай ЦБС актыўна ўдзельнічалі ў эка-акцыі

прыярытэтны накірунак сучаснай бібліятэкі”, на які былі запрошаны беларускія пісьменнікі Анатоль Зэкаў і Эрнэст Ялугін, намеснік галоўнага рэдактара прафесійнага часопіса “Бібліятэка прапануе” Л. Несцяровіч. На мерапрыемстве прысутнічалі бібліятэкары раёна, вучні і настаўнікі школ горада. Усе жадаючыя мелі магчымасць набыць мастацкія творы пісьменнікаў з аўтографамі аўтараў, а таксама метадычныя матэрыялы для бібліятэчнай работы, выдадзеныя часопісам “Бібліятэка прапануе”.

Папулярызацыі беларускага слова садзейнічалі традыцыйныя літаратурныя чытанні: “Звіні, спявай, Купалаўская ліра” (свята паэзіі ў Ляўках, прысвечанае творчасці Я. Купалы) – Аршанская РЦБС; Дубоўкаўскія чытанні “Верш у кішэні” (Пастаўская ЦБС); “Гарадоцкі Парнас” (Гарадоцкая ЦБС); Караткевічскія паэтычныя чытанні” (Аршанская ГЦБС).

На працягу 2011 года бібліятэкі актыўна адзначылі юбілеі беларускіх пісьменнікаў і паэтаў: І. Шамякіна, І. Мележа, М. Багдановіча, Н. Гілевіча, В. Віткі, К. Крапівы, Э. Агняцвет, прапагандавалі новыя творы беларускіх пісьменнікаў: В. Праўдзіна, Н. Батраковай, У. Ліпскага, І. Стадольніка, Р. Баравіковай.

Пад пільнай увагай бібліятэкараў пры арганізацыі масавых мерапрыемстваў былі тэмы, звязаныя з **фарміраваннем здаровага ладу жыцця.** Пастаянныя выставы *інфармавалі*: “Здароўе чалавека – багацце грамадства”, “Азбука здароўя”, “Учимся быть здоровыми”, “Компас у краіну здароўя” (Дубровенская, Сенненская Чашніцкая ЦБС); *папярэджвалі*: урокі-перасцярогі “Імя бяды – наркотыкі”, “На конце иглы”, гадзіны пратэсту “Курить или не курить”, “Маскарад вредных привычек”, “Таксікаманіі – Не”, гадзіны трывожных звестак “Не подвергай себя риску”, “Вверх по лестнице, ведущей вниз”, гадзіны прафілактыкі “Учись быть здоровым”, “Война с курением”, “Путь в никуда” (Браслаўская, Лёзненская, Расонская, Ушацкая ЦБС); *прапаноўвалі*: урокі маралі “Я выбіраю жыццё”, “Я плюс ты, минус ВИЧ-инфекция”, інфармацыйныя гадзіны “Ворагі нашага здароўя”, “Дорога,

ведущая в пропасть”, “Борьба с невидимым врагом”, агляды літаратуры “Наркаманія – знак бяды”, “Не ламай сабе жыццё” (Полацкая РЦБС, Віцебская ГЦБС, Шаркаўшчынская ЦБС); *праводзілі:* тэматычныя вечары “Колокола тревогі”, “Мы супраць наркотыкаў”, гутаркі “Ці ўсё мы ведаем аб шкодзе курэння”, “Імя бяды – наркотыкі”, круглыя сталы “Зберажы сябе для жыцця”, “Мы за жыццё без наркотыкаў”.

Міёрская, Гарадоцкая, Докшыцкая, Шаркаўшчынская ЦБС актыўна ўдзельнічалі ў рэспубліканскай акцыі “Беларусь против табака” (24-31 мая). У бібліятэках ладзіліся выставы-парады “Книга и газета вместо сигареты”, “Что уносит дым сигареты” “Моладзь супраць шкодных звычак”, “Дым, уносящий здоровье”, урокі-дыялогі “Шкодныя звычкі”, “Дым табачный не глотай, лучше книгу прочитай”, “Я здароўе берагу – сам сабе дапамагу”, вечары пытанняў і адказаў.

Важным напрамкам работы бібліятэк вобласці з’яўляецца **патрыятычнае выхаванне**. Сучасныя інфармацыйныя рэсурсы публічных біліятэк дазваляюць паспяхова ўкараняць новыя формы работы, якія робяць карысным і дзейсным дыялог з моладдзю. Пры правядзенні масавых мерапрыемстваў супрацоўнікі бібліятэк выкарыстоўвалі відэа-урокі і відэа-гутаркі “У памяці назаўсёды”, “Вспомним всех поименно”, “Дзяцінства, апаленае вайной”, “Маршалы Перамогі”, медыа-урокі “Чорнае крыло над людскімі лёсамі”, “Памяць зніклых вёсак” (Лепельская ЦБС), электронныя прэзентацыі кніг, відэапрэзентацыі “Цытадэль над Бугам”, “Маю гонар Радзіме служыць” (Віцебская і Наваполацкая ГЦБС). Наведвальнікі бібліятэк актыўна ўдзельнічалі ў акцыях “Прачытай кнігу пра вайну” (Докшыцкая , Віцебская РЦБС), прысутнічалі на патрыятычных гадзінах, вечарах мужнасці, гутарках, вечарах-сустрэчах з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны.

Супрацоўнікі Лепельскай ЦБС прымалі ўдзел раённым свяце “Ёсць у памяці імгненні вайны”. На пляцоўцы пад назвай “На прывале” бібліятэкары арганізавалі “Франтавую бібліятэку”, дзе знаёмілі

наведвальнікаў з літаратурай аб вайне на выставе-праглядзе “У кніжнай памяці – імгненні вайны”. Актыўныя наведвальнікі прынялі ўдзел у інтэлектуальным марафоне “Дарогамі Перамогі”, дзе самы эрудыраваны атрымліваў прыз за правільныя адказы на пытанні віктарыны. Аматары паэтычнага слова з задавальненнем слухалі вершы пра вайну.

На працягу справаздачнага годаа года супрацоўнікі Аршанскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі імя А. С. Пушкіна пачалі работу па зборы і апрацоўцы матэрыялаў: успамінаў аршанцаў–ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, вязняў, падпольшчыкаў, партызан, юных патрыётаў пра дзень Вялікай Перамогі. Бібліятэкары паставілі перад сабой задачу – запісаць і захаваць для наступных пакаленняў успаміны жывых сведкаў пра дзень Вялікай Перамогі. Вынікам гэтай творчай работы стала **прэзентацыя рукапіснай кнігі памяці “Мая Перамога”**, на якую былі запрошаны ветэранаы, удзельнікі вайны. Актыўны ўдзел у напісанні аднаго з раздзелаў кнігі прынялі вучні школ горада, якія ў сваіх сачыненнях выказалі думкі пра важнасць і значнасць Перамогі для сучаснай моладзі. Гэты хвалюючы твор даў тэму для глыбокіх разважанняў пра патрыятызм, пра подзвіг, самаахвяраванні ў імя подзвігу.

Усе бібліятэкі Віцебскай ГЦБС актыўна ўдзельнічалі ў акцыі памяці “Дзень белых жураўлёў”, пад час якой ад бібліятэк, альбо бліжэйшых помнікаў і памятных стэл былі запушчаны паветраныя шары з белымі жураўлямі - птушкамі памяці аб загінуўшых на вайне. Акцыя пашырае свае межы: да яе правядзення актыўна далучыліся СШ № 46, ВГПТК лёгкай прамысловасці і інш.

У справаздачным годзе актыўна вялася работа бібліятэк з **сацыяльна неабароненымі катэгорыямі насельніцтва**. Выхаванне міласэрнасці было мэтай дабрачынных акцый: “Не спазніся з дабрынёй” (Браслаўская ЦБС), “Міласэрнасць” (Полацкая РЦБС), “Жизнь дана на добрые дела” (Гарадоцкая ЦБС), “Прыміце нашы віншаванні” (Аршанская РЦБС), “Сцяжынка ў адзінокі дом” (Віцебская РЦБС), “Кніга на дом” (Лёзненская ЦБС), “Жыць і бачыць ў жыцці прыгажосць” (Сенненская